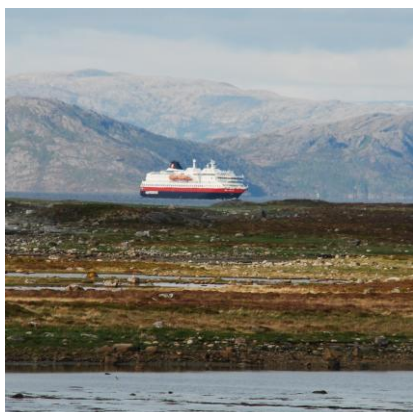
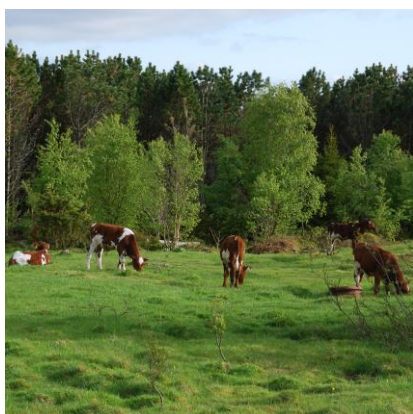

Landskapsanalyse for Skei og Skeisnesset i Leka kommune

Et nasjonalt utvalgt kulturlandskap

Morten Clemetsen

Tittel: Landskapsanalyse for Skei og Skeisnesset – et nasjonalt utvalgt kulturlandskap		Rapportnr: 08-2010
Forfatter: Morten Clemetsen		Dato: 20.09.2010
Referanse: Clemetsen M. 2010. <i>Landskapsanalyse for Skei og Skeisnesset</i> Aurland Naturverkstad rapport 08-2010. 54s.		
Oppdragsgiver: Leka kommune	Kontaktperson oppdragsgiver: Kristin Floa	
Referat: Det er gjennomført landskapsanalyse for Skei og Skeisnesset (nasjonalt utvalgt kulturlandskap) i Leka kommune, som underlag for revisjon av kommuneplanen for Leka. Analysen dekker to detaljeringsnivå; inndeling i 9 hovedområder for Leka, og inndeling i 12 delområder med hver sin landskapskarakter for Skei og Skeisnesset. I tillegg til landskapsbeskrivelser og dokumentasjon av eksisterende forhold, er det gjort rede for særlig verdifulle natur- og kulturelementer som bør tas hensyn til i framtidig arealplanlegging i kommunen. Det er videre gitt tilrådninger til ulike tiltak knyttet til skjøtsel, tilrettelegging for ferdsel, informasjon og synspunkter på lokalisering av ny bebyggelse.		
Forsideillustrasjon: <i>Oppe venstre:</i> Kalvebeite på Botnahaugen <i>Oppe høyre:</i> Herlaugshaugen med Skeishamna i bakgrunnen <i>Nede venstre:</i> Hurtigruta på veg sørover gjennom skipsleia på innsida av Leka. <i>Nede høyre:</i> Moderne og aktivt landbruk preger hovedinntrykket av Lekalandskapet	Emneord: Leka Nasjonalt utvalgt kulturlandskap Landskapsskjøtsel Landskapsanalyse	
Produsert av: Aurland Naturverkstad AS Postboks 27 5741 Aurland Tlf. 57633629, Fax: 57633516 post@naturverkstad.no www.naturverkstad.no		

Forord

Denne landskapsanalyserapporten er utarbeidet på oppdrag fra Leka kommune, som underlag for revisjon av kommuneplanen.

Kontaktperson hos oppdragsgiver har vært arealplanlegger Kristin Floa, som også har framskaffet og gjort tilgjengelig et omfattende grunnlagsmateriale.

Kartarbeid er utført av landskapsgeograf Lars André Uttakleiv, Aurland Naturverkstad.

Alle foto ved forfatteren, hvis ikke annet er oppgitt.

Takk til Leka kommune, grunneiere og beboere på Skei for velvillig hjelp og informasjon under befaringsdagene i juni.

Aurland, 20.09.2010

Morten Clemetsen

Sammendrag

Skei og Skeisnesset er ett av 22 utvalgte kulturlandskap i Norge. Dette innebærer økte muligheter for å få tilført økonomiske ressurser til skjøtsel og tilretteleggingstiltak i området. Men det stiller også krav til både kommune og grunneiere om en langsiktig forpliktende forvaltning. Leka kommune er nå midt i en revidering av kommuneplanens arealedel og skal i denne sammenheng synliggjøre områdets kvaliteter, og legge et formelt grunnlag for framtidig forvaltning av landskap, natur- og kulturverdier på Skei og Skeisnesset.

Som underlag for kommuneplanen, er det utarbeidet en landskapsanalyse som gjør rede for landskapssammenhenger, viktige natur- og kulturforhold, samt betydningen området har for opplevelse, rekreasjon, formidling og identitet.

Leka er en øy med vel 500 innbyggere, og utgjør i seg selv et helhetlig landskap med stor variasjonsrikdom og opplevelsespotensial. Landskapsanalysen er derfor lagt opp på to detaljeringsnivåer;

- a) Inndeling og kort beskrivelse av Leka i 9 ulike karakterområder. Dette er gjort for å kunne fremme synspunkter på utviklingspotensial og muligheter/ begrensninger for tilrettelegging for ny bebyggelse etc. vurdert for Leka under ett.
- b) Inndeling og mer utfyllende beskrivelser av landskapskarakter for 12 delområder på gnr 16 Skei og Skeisnesset, som ligger innenfor ett av de 9 overordnede områdene. For hvert delområde er det gjort rede for landformer, vegetasjonsdekke, arealbruk, natur- og kulturelementer, områdenes identitetsverdi og opplevelsesmuligheter, samt eksisterende system av stier og ferdselsmuligheter.

Analysene danner grunnlag for vurderinger og tilrådinger til skjøtsel av landskap ut fra hensyn til landskapskarakter, restaureringsformål, pedagogiske hensyn og estetiske hensyn. Det drøftes også ulike tiltak for å bedre tilgjengelighet og informasjon om det utvalgte kulturlandskapsområdet. Her legges det stor vekt på å peke ut sentrale informasjonspunkt som også kan fungere som møteplasser for besøkende og fastboende.

Innhold

Forord	iii
Sammendrag	iv
Innhold	v
1 Innledning	1
2 Metode og gjennomføring	1
3 Kort omtale av Lekaøya	2
3.1 Lokalisering og kommunikasjon	2
3.2 Hva er spesielt med Leka?	3
3.3 Omtale av 9 områder med forskjellig karakter	4
3.3.1 Skei – Husby – Leknes	5
3.3.2 Høgbakkan – Frøvik	5
3.3.3 Yttermarka	6
3.3.4 Madsøya	7
3.3.5 Haug	7
3.3.6 Solsem	8
3.3.7 Vågan – Aune – Stein (Yttersida)	9
3.3.8 Kvaløya - Leknesøyene	9
3.3.9 Lekafjellan	10
4 Landskapsanalyse av Skei og Skeisnesset	12
4.1 Gard nr 16 Skei	12
4.2 Inndeling i delområder	12
4.2.1 Kriterier for avgrensing	12
4.3 Vurdering av landskapskarakter og verdier i det utvalgte kulturlandskapsområdet	14
4.4 Helhet og sammenheng	38
5 Særlig verdifulle natur- og kulturelementer	38
5.1 Framtredende landformer og naturelementer	38
Verdifulle landformer og naturelementer	40
5.2 Kulturhistoriske elementer og strukturer	41
5.3 Kulturelle referanser/ identitetsverdi	43
5.4 Tilgjengelighet, rekreasjon og friluftsliv	44
6 Landskapshensyn i kommuneplanleggingen, oppsummering	46
6.1 Skjøtsel av landskap	47
6.1.1 Forvaltningsmål for det utvalgte kulturlandskapsområdet	47
6.1.2 Landskapsretta tiltak	47
6.2 Eksisterende bebyggelse og ny næringsutvikling	49
6.3 Tilrettelegging for tilgjengelighet og informasjon	49
6.3.1 Møteplasser og knutepunkt.	49
6.3.2 Ordberget – et sted for landskapsfortellingen om Skei og Skeisnesset?	50
6.3.3 Stier	50
6.3.4 Skilting og informasjon	50
6.4 Samlet strategi for tilrettelegging og utvikling på Leka	51
7 Kilder	52

1 Innledning

Skei og Skeisnesset i Leka kommune er utpekt som et av 22 utvalgte kulturlandskap i Norge. Dette innebærer en plassering blant eliten av attraktive og verdifulle områder i landet og representerer samtidig i tillegg til økonomiske overføringer store muligheter for natur og kulturbasert næringsutvikling.

Som et utvalgte kulturlandskap i Norge, vil Skei og Skeisnesset kunne tilføres betydelige summer fra storsamfunnet for å sikre framtidig drift og skjøtsel. Oppslutninga fra grunneierne er svært stor, alle som driver jordbruk i området har inngått avtale om skjøtsel.

Denne statusen medfører også forpliktelser for så vel grunneierne som kommunen.

Leka kommune er nå midt i en revidering av kommuneplanens arealedel og skal i denne sammenheng synliggjøre områdets kvaliteter, finne fram til bestemmelser og retningslinjer i arealforvaltningen, og etablere en forvaltning (plan- og byggesak) som ivaretar kvalitetene i et langsiktig perspektiv.

I samband med arbeidet med kommuneplanen har det kommet fram et ønske om å gjennomføre ei landskapsanalyse for Skei og Skeisnesset. Dette bl.a. med bakgrunn i forpliktelsene som ligger i kommunale politiske vedtak (utarbeidelse av temakart/illustrasjonsplan, digitale kart m.m.) samt de nasjonale målsetningene for utvalgte kulturlandskap.

2 Metode og gjennomføring

Landskapsanalysen bygger på metodikk utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren. Metoderapporten "Framgangsmåte for vurdering av landskapskarakter og landskapsverdi" ble publisert i nettversjon februar 2010.

Hovedelementene i framgangsmåten for landskapsanalyse er identifisering og avgrensing av delområder med en unik landskapskarakter som skiller område fra de tilgrensende.

Landskapskarakter blir et uttrykk for de helhetlige sammenhenger som kjennetegner landskapet. Beskrivelsene er bygd opp gjennom et fast sett av kriterier knyttet til 6 tema; landformer, vegetasjonsdekke, arealbruk, kulturminner- og kulturmiljø, kulturelle referanser og romlig-estetiske forhold.

Alle forhold virker inn på karakteren i ulik grad. *Betydning* knytter seg til hvor stor innvirkning det enkelte faktor har på landskapskarakteren i delområdet samlet. De landskapsmessige forhold som er bestemmende for landskapskarakteren til delområdet, vil videre kunne verdivurderes og gi kunnskap om landskapets sårbarhet i forhold til endringer.

Det foretas ikke spesifikk verdisetting av hvert delområde, siden hele området er et utvalgt kulturlandskap med nasjonal verdi. men særlig verdifulle elementer eller andre forhold i hvert delområde, blir trukket fram.

I analysemetodikken inngår også vurderinger av forhold som er knyttet til utredningsområdet som helhet.

Landskapsanalysen er gjennomført på to nivå;

- Hele øya, inndelt i 9 enhetlige områder
- Det utvalgte kulturlandskapsområdet, inndelt i 12 delområder

Denne framgangsmåten er valgt av to grunner. Forståelsen for Skei og Skeisnesset som særegent kulturlandskap må ses i lys av at området er en del av øylandskapet og øysamfunnet. Hva kjennetegner øya og hva er særpreget på Skei og Skeisnesset i lys av helheten?

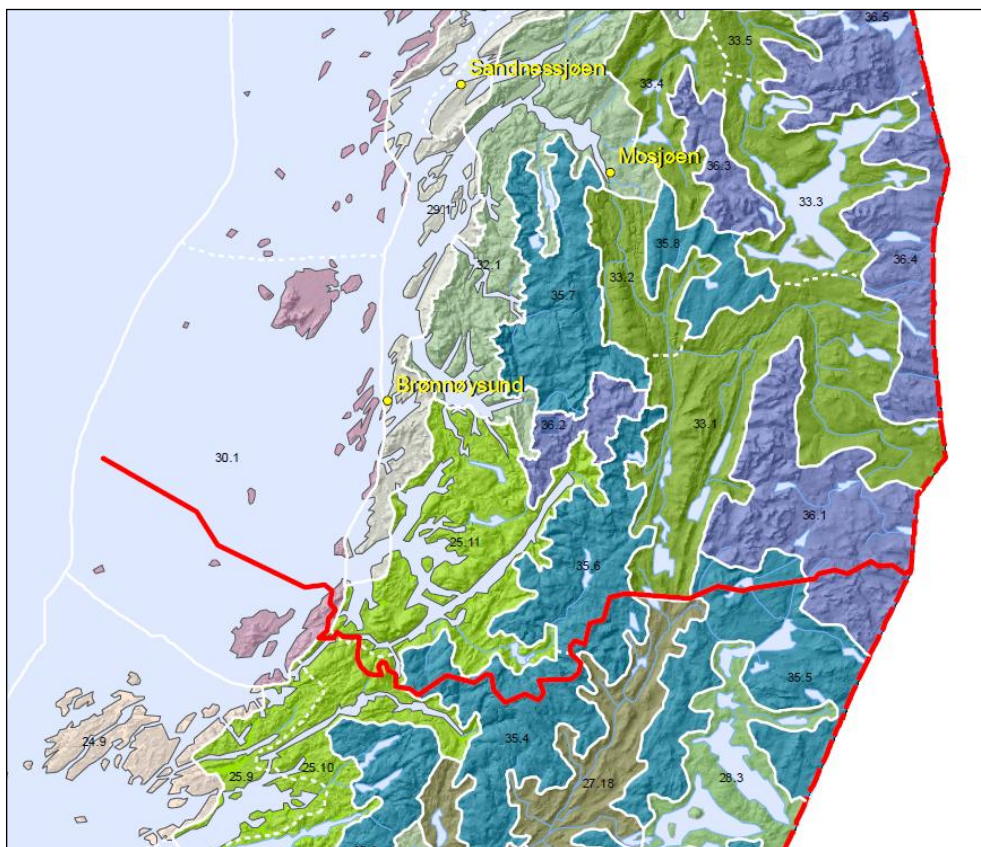
For det andre skal analysen inngå som grunnlag i samband med revisjon av kommuneplanens arealdel. Lokalisering og tilrettelegging for aktuelle bygge- og utviklingstiltak knyttet til reiseliv, fritidsbebyggelse etc, bør i den sammenheng vurderes for Leka samlet.

Landskapsanalysen bygger på feltbefaring, samtaler med fastboende og gjennomgang av relevante planer, fagrapporter og ellers dokumenter som har blitt utarbeidet i forbindelse med utredningen av Skei og Skeisnesset som et aktuelt nasjonalt kulturlandskap. Feltbefaring ble gjennomført i dagene 3. til 6. juni 2010.

3 Kort omtale av Lekaøya

3.1 Lokalisering og kommunikasjon

Leka kommune ligger i Nord-Trøndelag, på grensen til Nordland. I følge "Nasjonalt referansesystem for landskap" (Puschmann 2005) tilhører øya Leka samme landskapsregion som Nordlandsverran, Region 30. Leka har dermed mange felles landskapsmessige kjennetegn som de ytre øyværene langs Helgelandskysten.

Figur 1 Kart over landskapsregioner langs kysten av Nord-Trøndelag og Nordland. Kilde: Nasjonalt referansesystem for landskap. Norsk institutt for skog og landskap

Vega og Torghatten er kjente landemerker mot nord, i øst framtrer de karakteristiske Heilhornene (1058 m) i Bindal. Hovedskipsleia, som blant annet Hurtigruta følger, går på innsida av Leka øya. Det definerer Leka historisk sett som et sentralt beliggende samfunn. I dag skjer mesteparten av reisevirksomheten med bil over fergesambandet Skeishamna – Gutvik. Fra Gutvik er det en drøy times kjøretur til Rørvik (flyplass, videregående skole), og 2 timer til Namsos (handel og skole/utdanning)

Det er også anløp av hurtigbåt i Skeishamna, med direkte forbindelse til Namsos/Rørvik. Hurtigruta passerer daglig.

Figur 2 Skeisneset med utsyn over skipsleia og Heilhornet i øst. Informasjonstavle langs tilrettelagt kultursti.

3.2 Hva er spesielt med Leka?

Berggrunnsgeologien setter et karakteristisk preg på Leka og gjør store deler av øya til et særpreget og fremmed landskap av sammensatt av dypbergarter. I de østlige områdene finner en innslag av mer sedimentære bergarter bl.a. leirskifer, som stedvis gir grunnlag for frodigere vegetasjon. De geologiske dannelsesprosesser og sammensetning er grundig dokumentert og lett tilgjengelig for tilreisende til Leka. Topografisk er øya variert med til dels bratte fjellprofiler og stupkanter mot vest, og med mer avrundede dalganger og lave koller mot øst.

Kulturhistorisk har Leka en framtrædende plass, med bortimot 11000 år gammel bosetning ("steinalderøya"). Den historiske dimensjonen er synliggjort gjennom et stort antall gravrøyser og hauger tilbake til bronsealder. Leka og folket her er og beskrevet i Snorres Kongesagaer, med Kong Herlaug som en sentral skikkelse.

Klimaet på Leka er osceanisk med betydelig innslag av varmekjære arter.

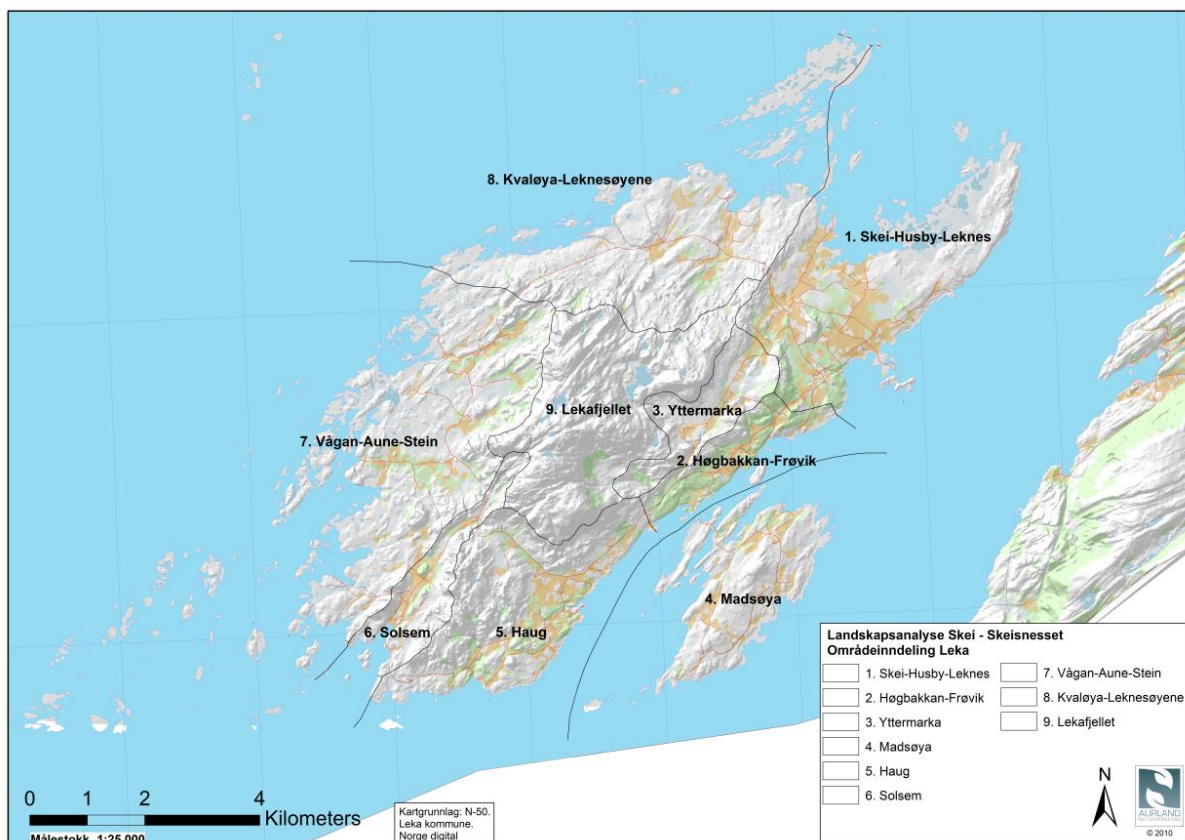
Det bor i underkant av 600 personer i Leka kommune, hvorav ca 60 personer bor i Gutvik på fastlandet. Kommunesentrum med butikker, offentlige tjenester, kirke og skole ligger på Husby og Leknes, nær opp til det utvalgte kulturlandskapsområdet.

Landbruket står i en særstilling på Leka i forhold til de fleste kommuner i regionen. I 2006 var det 33 mjølkebruk på øya i aktiv drift. Dette har stor påvirkning på kulturlandskapet, som over hele øya har et velholdt og attraktivt preg, og som står i kontrast til skrinne og vegetasjonsfattige fjellparti.

3.3 Omtale av 9 områder med forskjellig karakter

I det følgende blir det gitt en kort beskrivelse av landskapet på Leka inndelt i 9 karakteristiske områder.

Det er også kommentert i hvilken grad kommunen bør legge til rette for videre planlegging, lokalisering og utforming av tiltak knyttet til boligbygging, hytter og utleieenheter retta mot reiselivet. Disse er trukket fram ut fra en relativt begrenset kjennskap til aktuelle problemstillinger. Hovedhensikten har vært å synliggjøre et grunnlag for en strategisk diskusjon om utbyggingstiltak på Leka. Nærmere vurderinger må gjøres som ledd i kommuneplanprosessen, ut fra et mål om å styrke hele øya sitt særpreg og opplevelsesmuligheter knyttet til natur- og kulturverdier. Slik sett vil Skei og Skeisnesset har en viktig rolle som igangsetter for en gjennomgående strategi for opplevelsesbasert næringsutvikling på Leka.

Figur 3 Kart over Leka med inndeling i 9 områder med ulike innhold, kjennetegn og særpreg.

3.3.1 Skei – Husby – Leknes

Omtale:

Området har stor utbredelse med gammel havavsetning som gir næringsrike løsmasser egnet til jordbruk. Området omfatter de tre gamle gårdene Skei, Husby og Leknes, og et større antall fradelte bruk. Gårdsbebyggelse og jordbruksarealer med åker, kulturreng og utmarksbeite dominerer i landskapsbildet. I tillegg finner en de fleste offentlige tjenestetilbud, skole, kirke butikker og private servicetilbud i området. Stort innslag av privat boligbebyggelse, særlig ved Leknes (Klokkergården) og Husby.

Området utgjør det sentrale landbruks- og bosetningsområdet på Leka.

Her er også sentrumsfunksjoner med butikker, skole, kirke, helsesenter og kommuneadministrasjon

Figur 4 Venstre: Klyngetunspreget fra det gamle tunet på Leknes er fortsatt tydelig i landskapet. Høyre: Kirka på Leka ligger ved det opprinnelige tunet på Husby.

Potensielle nye plan- og utviklingstiltak

- Lokalisering og tilrettelegging for ny boligbygging og næring i området Husby - Leknes
- Fradeling av tomter til fritidsbruk. I forhold til intensjonene med det utvalgte kulturlandskapsområdet, bør det generelt være en restriktiv praksis for fradeling av hyttetomter i dette området. Bygging av nye private hytter bør unngås på gnr 16 Skei.
- Enheter for turistutleie, lokalisert til Skeishamna
- Informasjons- og tilretteleggingstiltak for besøkende (se kap 6.3)

3.3.2 Høgbakkan – Frøvik

Omtale:

Området omfatter i hovedsak et jordbruksområde med fulldyrka mark i forsenkninger og flater som følger landskapsrommets markerte avgrensing mot nordvest. Området er i stor grad eksponert mot Madsøya og Lekafjorden. Markerte fjellknauser med storvokst trevegetasjon i området ved Høgbakkan. Furuskog omslutter fylkesvegen sør i området. Kraftig oppslag av lauvkratt i bakkene mot sjøen ved Klungvika.

I tillegg til gårdsbebyggelse, er det fradelte bolighus, private hytter, campingplass med utleiehytter. Steinsenteret på Leka camping/ Høgbakkan er en viktig besøksattraksjon på Leka.

Figur 5. Til Venstre: Frodig jordbrukslandskap med spredt boligbygging langs innsiden av Leka. Løvskog i rask gjengroing er med å endre områdets karakter. Til høyre: Rådyr er et vanlig innslag i landskapet på Leka. Uvant syn for mange besøkende og et stort potensial i forhold til lokal foredling av slakt.

Potensielle nye plan- og utviklingstiltak

- Området har i dag en stor turismeaktivitet knyttet til campingplassen og steinsenteret. Ytterligere tilrettelegging både for private hytter og utleieenheter bør kunne innpasses i landskapet.

3.3.3 Yttermarka

Omtale:

Området omfatter i hovedsak myrlendte dyrkingsområder og skog i en dalutformet forsenkning mellom Størvet og ryggen sør for Stortinden. I sørvest ender landskapsområdet karakter med botnutforming rundt Brikdalselva. Lekneselva er et viktig innslag i landskapsbildet, med attraktive elvestrekninger med små sprang og stryk i overgangen mot område 1. Gårdsbruket Vestgård har veiforbindelse både fra Leknes og Frøvika, og er i aktiv drift. Skytebaneanlegg er lokalisert nærmere Leknes.

Elveløpet har mange fine parti med variert vegetasjonspreg langs elvekantene.

Figur 6 Til venstre. Kontrastene mellom de oppdyrkede myrdragene og de skrinne fjellformasjonerne mot fjelltoppen Størvet er slående. Til høyre: Parti av Lekneselva med attraktivt vannspeil og små stryk.

Potensielle nye plan- og utviklingstiltak

- Ingen kjente

3.3.4 Madsøya

Madsøya og Frøvikøya utgjør et variert og helhetlig område med sund, viker og små landskapsrom omkring Haliberget som sentralt landemerke. Vegetasjonsdekket veksler mellom lynghei, lauvskogvegetasjon i kraftig vekst og dyrkamark – vesentlig engareal omkranset av velutvikla kantvegetasjon. Enkelte myrområder innimellom.

Flere aktive gårdsbruk på øya holder landskapet levende og i hevd. Lyngheilandskapet er likevel i ferd med å gro til med krattskog. Grusvegen fra Frøvika går rundt hele øya og gir lett tilkomst til strandsona. Madsøya ligger midt i mot hovedskipsleia. Den landskapsmessige betydningen av dette understrekes av flere markerte gravrøyser plassert med utsikt mot leia.

Figur 7 Til venstre: Gårdsbruk med innmark framstår som grønne lunger i lyngheilandskapet øst for Haliberget. Til høyre: Strukturen av langsgående rygger med viker og sund gjør området attraktivt for fritidsbebyggelse.

Potensielle nye plan- og utviklingstiltak

- Tilrettelegging for fritidsboliger/ utleieenheter begrenset til Frøviksundet
- Tilrettelegging og merking av tilkomst til strandsona på østsiden av Madsøya

3.3.5 Haug

Småskala, variert landskapsområde med knauser og forsenkinger med produktivt jordsmonn i sørøst. Høyderygger med lynghei og skinnere vegetasjon mot den romlige avgrensingen til Solsem i nordvest. En rekke gårdsbruk er lokalisert i området mot Frøviksundet og skaper et frodig kulturlandskap. Områdets betydning som historisk bosetningsområde synliggjøres gjennom et stort antall gravrøyser lokalisert mot Frøviksundet og mot åpent hav i sør. Årdalssanden attraktiv badeplass. Lekamøya er en kjent naturformasjon og turistmål.

Vassdalin: Pionerboplass fra steinalderen. Utgravning i 2008, over 7000 funn. 10-11000 år gml. (Utgravningen avdekket kun strekningen hvor vassledningen skulle gå.)

Figur 8 Til venstre: Jordbruksgrenda Haug orientert mot Frøviksundet Til høyre: Vegen slynger seg gjennom et velholdt og aktivt drevet jordbrukslandskap.

Potensielle nye plan- og utviklingstiltak

- Fradeling til boligformål
- Eventuelle utleieenheter langs Frøviksundet
- Sikre Vassdalin som kulturhistorisk dokument.

3.3.6 Solsem

Markert landskapsdrag langs forsenkning i terrenget mellom avrundede lave fjellformer. Strekker seg fra Solsemvågen til botnformasjonene under Lekatinden. Området er svært variert i sin utforming, med et helhetlig naustmiljø i ytre deler av vågen og regelmessig organisert bebyggelse langs vegen gjennom gården Solsem, omgitt av åpen dyrkamark. Nordøst for bebyggelsen snevres landskapsrommet noe inn til en smal trakt hvor fjellformene løfter seg med bratte skrenter og fjellsider. Dette området har noe av det mest dramatiske landskapet på hele øya. Solsemhula og geologiske lokaliteter er kjente attraksjoner. Området framstår helhetlig og med god lesbarhet i forholdet mellom arealbruk, historisk utvikling og naturforutsetninger.

Figur 9 Til venstre: Det særpregede naustmiljøet i Solsemvågen Til høyre: Utsikt over jordbrukslandskapet langs vegen gjennom grenda Solsem. Et helhetlig og velholdt jordbrukslandskap med stor opplevelsesverdi.

Potensielle nye plan- og utviklingstiltak

- Ut fra et landskapsperspektiv, vil området være sårbart for hyttebygging. Det bør ikke bygges i strandsona.

- Skånsom fortetting av bolighus langs vegen kan aksepteres fra et landskapssynspunkt.

3.3.7 Vågan – Aune – Stein (Yttersida)

Vestvendt og eksponert område, hovedsakelig dominert av strandflater, med innslag av mindre koller og knauser opp mot 100 moh. I øst avgrenses området av de bratte og markerte fjellskrentene under Leknesfjellet, i nord av den lett synlige og karakteristiske Steintinden. Omfattende samling av gravrøyser på en linje sørvest for Steintinden.

Landskapet er åpent og eksponert og ligger værhardt til mot storhavet i vest. Noe ung skogvegetasjon i forsenkninger og omkring dyrkamarka knyttet til de tre gårdene i området. Veksling av lynghei og myr i de ytre partiene i vest.

Mjølkeproduksjonsbruk holder landskapet i hevd. Kontrasten mellom fjellvegger, åpent hav og produktivt jordbrukslandskap har landskapsmessige fellestrekk med vestsiden av Lofoten. De store kontrastene gir landskapet en særegen karakter med stor opplevelsesverdi og intensitet.

Figur 10 Til venstre: Gårdsbruk nedsenket i landskapet øst for Raudberget og i le for vær fra nordvest. Til høyre: Hagemark med intensivt beitepreg ved Aune. Husdyrholdets preg på landskapet er ett viktig karaktertrekk ved landskapet på Leka.

Potensielle nye plan- og utviklingstiltak

- Utredning for lokalisering av mindre hytteområder i lite eksponert landskap med trevegetasjon bør kunne vurderes.

3.3.8 Kvaløya - Leknesøyene

I hovedsak nordvendt landskapsområde med gården Kvaløya som sentralt fokuspunkt. I sør stiger terrenget opp mot 400 moh, til det sentrale fjellpartiet på øya. Under toppene er det flere markerte botner med større rasurer og bratte fjellsider. Den kjente historien "Ørnerovet" er knyttet til dette landskapet. Utenom bosetningen og jordbruksarealene ved Kvaløya, er det meste av området snaut, uten vesentlig trevegetasjon. Stort omfang av gravrøyser lokalisert nær vegen som går gjennom området. Attraktiv og variert strandsone mot nord. Samlingen av holmer og skjær ved Leknesøyen øker variasjonen i landskapsopplevelsen langs strandsona.

Figur 11 Til venstre: Det åpne, vegetasjonsfattige og eksponerte landskapet vest for Kvaløya stiller store krav til landskapstilpassing av eventuell ny hyttebebyggelse. Til høyre: Igjen et bilde på store kontraster i et lite landskap. Den fruktbare sletta med vegen forbi gårdstunet Kvaløya.

Potensielle nye plan- og utviklingstiltak

- Landskapet er eksponert og åpent og vil i hovedsak være sårbart for ny hyttebygging.

3.3.9 Lekafjellan

Utgjør det sentrale fjellmassivet på Leka. Kupert terreng med raske skiftninger og oppbrutt topografi. Topografien skjærer mot utsyn flere steder, som sammen med vann og småelver forsterker fjellopplevelsen, selv om en her befinner seg i ytre kyststrøk. Området har et godt nettverk av turstier og er lett tilgjengelig fra østsiden, ved Nesvasskleiva. Nesvatnet er det største vatnet på Leka, ligger i en skålformet botn med noe skogvegetasjon i liene. Det drikkevannskilde til hoveddelen av øyas befolkning.

Figur 12 Utsikt fra Ordberget mot de sentrale fjellområdene på Leka. Næringsfattige grunnfjellsbergarter får fjellene til å framstå mer dominerende og større, sammenliknet med grendene som omkranser det. Bidrar til å skape en enda større variasjon og opplevelsesrikdom i det spesielle øymiljøet som Leka utgjør.

Potensielle nye plan- og utviklingstiltak

- Området bør forbli mest mulig uten tekniske inngrep som kan endre den visuelle profilen til horisontlinjene. Byggetiltak i dette området bør derfor unngås.

4 Landskapsanalyse av Skei og Skeisnesset

4.1 Gard nr 16 Skei

Garden Skei omfatter det markerte Skeisnesset, Skeismyra og de fruktbare jordbruksarealene mellom Skeishamna og Leknessjøen. Arealet er 5 km², og det er registrert 66 fastboende i området. Det er 12 landbrukseiendommer i området. Landbruksproduksjon består i hovedsak av storfe med mjølkeproduksjon, noe utegangersau, samt korn og potet.

Skei og Skeisnesset er grundig dokumentert og beskrevet i rapporten "Områdeplan for kandidatområdet Skei og Skeisnesset i Leka kommune" (Fylkesmannen i Nord-Trøndelag).

I det følgende vil området landskapsmessig bli beskrevet gjennom avgrensing av 12 delområder.

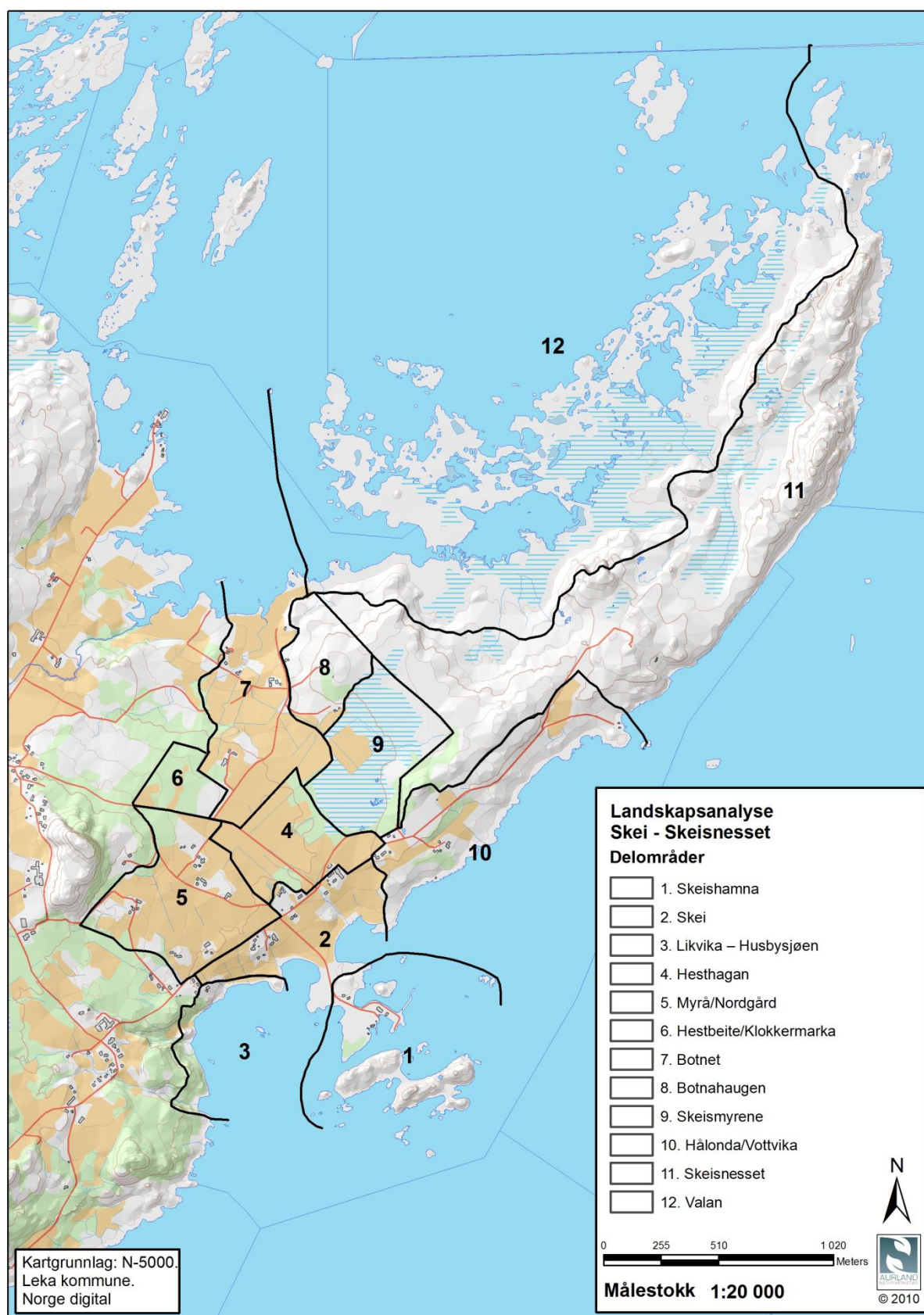
4.2 Inndeling i delområder

4.2.1 Kriterier for avgrensing.

- Inndelingen skal synliggjøre variasjonsrikdom og ulike karaktertrekk ved landskapet innenfor Skei og Skeisnesset som en enhetlig gård (gnr 16) med lange historiske røtter
- I størst mulig grad følge linjer i landskapet som er historisk forankret, og som bidrar til å synliggjøre den historiske fortellingen om bruk og utvikling i området
- Inkludere romlig-visuelle og funksjonelle avgrensninger knyttet til overordnede vegetasjonsstrukturer (som kan avvike fra grense til gnr 16).
- Delområde inndelingen skal i størst mulig grad kunne overføres og fungere meningsfullt i forhold til kommuneplankart og reguleringsbestemmelser

Figur 13. Gårdene ved Botnet, ligger inn mot Skeismyra, som glir over i det småkuperte lyngheilandskapet som strekker seg utover Skeisnesset. Bildeutsnittet utgjør en helhet med glidende overganger mellom forskjellige landskapstyper. Likevel kan landskapet systematiseres og beskrives i et antall delområder med hver sin spesielle landskapskarakter og sitt særpreg.

Figur 14. Oversiktskart over delområder på Skei og Skeisnesset. Beskrivelsene av hvert delområde vil kunne nyttes som grunnlag for utforming av kommunedelplan for området.

4.3 Vurdering av landskapskarakter og verdier i det utvalgte kulturlandskapsområdet

Landskapskarakter - delområde 1 Skeishamna		
Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Hamnaholmen danner en beskyttende avgrensing av havneområdet på Leka.	Stor
Vegetasjonsdekke	Lyng, grasmark og enkelte strender	middels
Arealbruk og bebyggelse	Kaianlegget med molo, servicebygg og tilkomstvei	stor
Kulturhistorien i landskapet	Historisk havn med gode forhold	stor
Kulturelle referanser	Knutepunkt for all ferdsel til og fra Leka; ferje til fastlandet (Gutvika) og hurtigbåt til Namsos. Tidligere viktig havn for selfangstskutene til vestisen. Skeishamna var kjent for å kunne nyttes under alle vindforhold.	stor
Romlig-estetiske forhold	Landformene på Hamnaholmen samt de små, trebevokste ryggene som avgrenser mot Skei har en viktig skjermende og romdannende funksjon	middels
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Preg av gjengroing på Hamnaholmen	liten
Jordbruk og utmark	Ikke aktivt i bruk	
Byggevirksomhet, transport	Kaianlegget er et sentralt knutepunkt for persontrafikk, kjøretøy og gods. Parkering, mellomlagring av materialer og utstyr etc. preger området	middels
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	De avrundede små kollene binder delområdet sammen til en helhet	Stor
Funksjonelle sammenhenger	Landtungen som strekker seg ut fra åker og beitebakker nedenfor Skeigårdene, møter en krans av holmer og skjer og skaper naturlige vilkår for havn.	stor
Historiske sammenhenger	Eldre kai i sterkt forfall Varden på Hamnaholmen har vist vei langs leia i bortimot 1000 år	middels
Nøkkelelementer		
Naturskapte nøkkelelementer	Holmene med de avrundede ryggene som beskytter havna	
Menneskeskapte nøkkelelementer	Kaianlegget	

Landskapskarakter

Småholmene og haugene danner en karakteristisk innramming av havneområdet. Skeishamna er portalen til Leka og slik sett et område som alle har et forhold til. Kaianlegg, molo, bilparkering og bygningsanlegg med servicefunksjoner utgjør hovedinntrykket i dag. Naturformasjonene som omgir den naturlige havna gir en god forståelsesramme for havnas historiske betydning.

Til venstre: Havneområdet for ferjetrafikk, hurtigbåt og godstransport på Leka. Havna har og gjestebrygge for småbåter

Til høyre: Hamnaholmens profil og betydning som landskapselement bør ivaretas ved evt utbygging i området.

Sårbare landskapselementer og sammenhenger

- Havnefunksjonens historiske betydning for bosetningen på Leka
- De naturlige haugene og knausene sin form og innrammende funksjon rundt havna (i særlig grad Karihaugen), bør sikres ved evt utbygging.

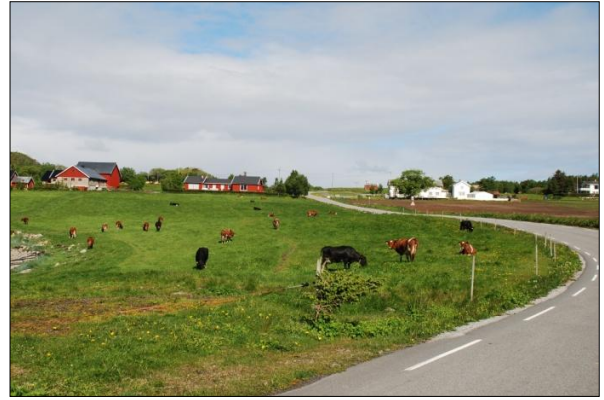
Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning

- Skjøtsel på Hamnaholmen
- Sikre/ restaurere den gamle kaien
- Rydde opp på ferjekaien og generelt i havneområdet for bedre oversikt og styrke "velkomstsonen" til Leka.
- Informasjon om overnatting, opplevelser og aktiviteter på Leka.

Landskapskarakter - delområde 2 Skei		
Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Sørøst vendt slak bakke eksponert mot skipsleia	Middels-stor
Vegetasjonsdekke	Det meste av området består av kultureng og fulldyrka mark. Enkelte kantsoner og spesielle områder (Herlaugshaugen) med naturlig engvegetasjon og krattskog i gjengroing.	middels
Arealbruk og bebyggelse	Gårdsbebyggelse knyttet til tradisjonelle tundannelser omkranset av jordbruksmark	middels
Kulturhistorien i landskapet	Tunet på gårdsbruket 16/1 er videreført der det gamle tunet på Skei lå. Samspillet mellom gårdstunpasseringen og Herlaugshaugen har en helt sentral funksjon i forståelsen av bosetningshistorie og kulturell betydning av stedet. I 1878- 82 ble bruk nr 2 bygd opp langs vegen mellom Skei og Husby (se merknad nederst). Denne vegen er også et viktig kulturhistorisk element.	Stor
Kulturelle referanser	Vegkrysset ved Vertshuset fungerte tidligere som en uformell møteplass for folk i området. Vertshuset er i dag en viktig møteplass for lokalbefolkningen og et sted hvor det avholdes ulike kulturarrangement. Leka bygdemuseum med samling av bygninger og gjenstander	liten
Romlig-estetiske forhold	Åpent og eksponert landskap mot øst, men med klar avgrensning mot beitemark og knauser i nord og sør. Det åpne, men veldefinerte rommet skaper en opplevelsesrik velkomst til Leka	Stor
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Ikke preget av gjengroing	-
Jordbruk og utmark	Området er gjennomkultivert og har få spor etter gjengroing eller av nyere kultiveringstiltak	Liten
Byggevirkosomhet, transport	Uten vesentlige nyere tiltak	-
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	Strandsonen er urørt og skaper en ubrutt forbindelse mellom sjø og landside	middels
Funksjonelle sammenhenger	Jordbrukslandskapets fruktbare og produktive preg og med beitende kyr er representativt for gård nr 16 og hele Leka som øysamfunn.	Middels - stor
Historiske sammenhenger	Den kulturhistoriske dybden knyttet til bosetning og maktforhold i vikingtid er svært tydelig til stede i dette området	Stor
Nøkkelelementer		
Naturskapte nøkkelelementer	De regelmessig utformede vikene med strandsone og fjæreområder, nord og sør for vegen fra Skeishamna, har stor betydning for landskapskarakter i området.	
Menneskeskapte nøkkelelementer	Herlaugshaugen Tunet på Skei	

Landskapskarakter

Skei er velkomstområdet til Leka, og skaper et umiddelbart inntrykk av aktivt landbruk og velstelte gårder i god hevd. Områdets karakter er sterkt knyttet til Herlaugshaugen og plassering av gårdstun, som til sammen gir området stor historisk utsagnskraft. Aktiv beiting og ubygde strandsoner hører med til områdets særpreg.

Til venstre: Herlaugshaugen med tunet på gården Skei i bakgrunnen. Den visuelle kontakten mellom haugen og omgivelsene er en svært viktig del av områdets karakter og har stor betydning for opplevelsen.

Til høyre: Adkomsten til Leka langs vegen fra ferjeleiet bærer preg av et velholdt og aktivt jordbrukslandskap

Sårbare landskapselementer og sammenhenger

- Herlaugshaugen er fredet, men landskapsmiljøet omkring bør forvaltes på en måte som ikke sperrer for naturlige siktlinjer og visuell kontakt mellom bakkene og strandsona.
- Vegsystemet i området må betraktes som kulturhistorisk viktig dokument.

Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning

- Reetablere funksjonen som møteplass i krysset ved vertshuset
- Det er et potensial i å utvikle et besøksenter/ knutepunkt for informasjon om det utvalgte kulturlandskapsområdet, i området mellom museet og vertshuset. Bør omfatte parkering for buss, noen privatbiler, informasjon om hvordan ta seg rundt i området på egenhånd, og tilgjengelig informasjon om landskapets historie, drift i dag, skjøtsel etc.

Merknad til tunet på Skei:

Skeigården har ikke vært klyngetun (slik som de andre grendene i Leka). Det har aldri vært noen utskiftninger. Gården var stor med mange tjenestefolk og ikke minst et betydelig antall husmenn. Bendix Heide eide hele Skei inntil ca. 1860. Gården ble så delt mellom hans to sønner Kristian og Hans. De fortsatte å bo i samme tun en tid. De hadde ingen barn. Nye eiere kom senere til. I 1878/79 kjøpte Furrefamilien Sørgården. I salget inngikk også flere husmannsbruk. Husmennene fikk kjøpt fri gårdene sine ca. 1916-1945. Siste mann i 1972 (Nordheim). (Kilde: Kristin Floa, Leka kommune)

Landskapskarakter - delområde 3 Likvika - Husbysjøen

Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Strandsone med knauser og sva mellom slake bakker med beite og dyrka mark	middels
Vegetasjonsdekke	Selje og rogn med innslag av edelløvtrær, noe planta gran stedvis. Beite mark med preg av gjengroing.	middels
Arealbruk og bebyggelse	Ingen bebyggelse i området, noen mindre åkerteiger ned til stranda	liten
Kulturhistorien i landskapet	Leidangsnausttuft ved Husbysjøen. Flere nausttufter, trolig fra vikingtid registrert i Askeladden kulturminnebase.	Middels - liten
Kulturelle referanser	Navnet Likvika kan tyde på at dette var landingsplass for båter med kister som skulle til gravplassen Tiendburnesset – stedet hvor folk måtte levere fra seg skatt til kirken	Middels - stor
Romlig-estetiske forhold	Delområdet utgjør en samlet innramming av Likvika med tydelig avgrensing mot skog og jordbrukslandskapet bakenfor.	middels
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Strandsone med rytmisk veksling mellom flo og fjære. Fjæreområdet gir stort utslag på tidevannsbevegelsene	Stor
Jordbruk og utmark	Noe åker og eng, ellers beitemark preget av gjengroing	Liten-middels
Byggevirkosomhet, transport	Ikke observert	-
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	God sammenheng mellom strandsone og landside,	middels
Funksjonelle sammenhenger	Svakt preg av kontinuitet i driftsformer	liten
Historiske sammenhenger	Historiske tradisjoner knyttet til hendelser og bruk av området er nedfelt i stedsnavn. Lokaliteter er fortsatt intakte og gir god forståelse av historisk bruk	Middels-stor
Nøkkelelementer		
Naturskapte nøkkelelementer	Tiendburnesset – liten, lav kolle men framstår tydelig i forhold til det omgivende beitelandskapet	
Menneskeskapte nøkkelelementer		
Landskapskarakter		
Delområdet utgjør en vekslende men likevel enhetlig landskapsform med knauser, sva og forsenkninger med dyrkamark. Rammer inn strandsonen med fjæreområdet. Navnsetting og historiske tradisjoner knyttet til disse er en del av områdets særpreg.		

*Til venstre: Likvika med den slake engbakken opp fra sjøen, med lett tilkomst til kirka på Husby
Til høyre: Grense for gnr 16 går ved husene i midten til venstre i bildet. I framgrunnen den markerte knausen Tiendburnesset*

Sårbare landskapselementer og sammenhenger

Byggetiltak i strandsona vil endre landskapskarakter og redusere helhetspreget i området.

Gjengroing av rygger og udyrka beitemark vil i noen grad virke inn på landskapsopplevelsen fra adkomstveien til Leka.

Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning

- Skjøtsel av kulturmark i gjengroing, i sær ved Tiendburnesset
- Tilrettelegge for sti langs strandsona fra Prytsodden, via Tiendburnesset til Husbysjøen og opp til vegen ved Husby

Landskapskarakter - delområde 4. Hesthagan		
Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Sammenhengende slette med slakt fall mot sørøst.	stor
Vegetasjonsdekke	Engmark, noe lauvskogvegetasjon på udyrka ytterkanter, i sær mot nordøst.	liten- middels
Arealbruk og bebyggelse	Sammenhengende jordbruksareal, oppdelt av bygdeveier. Hagemark i gjengroing, samt noe granplanting	middels
Kulturhistorien i landskapet	Lite synlige spor etter tidligere bruk på de oppdyrkede områdene. Hagemarkene viser til tidligere allsidig beite og slåttesystem	liten- middels
Kulturelle referanser	Hesthagan er tidligere beitehage med storvokste lauvtrær.	middels
Romlig-estetiske forhold	Området oppleves som storskala, åpent med vid utsikt. Store flater og rette linjer gjør at området skiller seg ut.	Stor - middels
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Lite framtreddende, årstidsvekslinger framtrer i kantvegetasjonen	liten
Jordbruk og utmark	Aktivt landbruk på oppdyrkede arealer, hagemarkskog i ytterkantene i rask gjengroing	middels
Byggevirksomhet, transport	Ikke relevant	-
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	Området skiller seg ut med store sammenhengende flater, men er samtidig en del av den samlede strukturen av jordbruksmark, beiteskog og kantvegetasjon som preger Skei.	middels
Funksjonelle sammenhenger	I hovedsak oppdyrking og drenering av tidligere myrlendte sletter	middels
Historiske sammenhenger	Området må ses i sammenheng med det gamle hovedtunet på gård nr 16.	Liten/ middels
Nøkkelelementer		
Naturskapte nøkkelelementer		
Menneskeskapte nøkkelelementer	Sammenhengende fulldyrka åkerareal	
Landskapskarakter		
Storskala landskapsrom med vidt utsyn mot skipsleia og fjellene i øst. Åpent, fulldyrka engareal med rester av gammel hagemark i ytterkantene. Bygdeveienes rette linjer understreker områdets rasjonelle utforming		

*Til venstre: Oversikt over de åpne slettene og kantvegetasjonen med gamle beitehager i Hesthagen
Til høyre: Det kan være en spennende utfordring å gjenskape beitehagene som en halvåpen overgangssone mot de fulldyrka arealene*

Sårbare landskapselementer og sammenhenger

- Landskapskarakteren er i hovedsak knyttet til områdets åpne og rasjonelle/funksjonelle preg. Byggetiltak i området vil endre dette lett.
- Kantvegetasjon knyttet til gamle beitehager, samt randvegetasjon langs eiendomsgrenser og åpne bekkeløp bør tas vare på og skjøttes.

Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning

- Evt lokalisering av driftsbygninger og andre installasjoner i det åpne jordbrukslandskapet bør vurderes retningsgivende i forhold til kommuneplanen
- Evt etablering av nye miljøplantinger som kantsoner og levevegetasjon langs eiendomsgrenser, veger etc bør vurderes i en samlet plan for det utvalgte kulturlandskapsområdet

Landskapskarakter - delområde 5 Myrå – Nordgård		
Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Flatt og delvis svakt småkupert område avgrenset av Ordberget og markerte vegetasjonssoner i vest, offentlige veger i nord og sør, og eiendomsgrense med kantvegetasjon i øst	middels
Vegetasjonsdekke	Veksling mellom fulldyrka eng og grunnlendte knauser med tørrere blomstereng vegetasjon med spredte løvtrær	Middels-stor
Arealbruk og bebyggelse	Gårdsbebyggelse med mindre tun, noen fradelte boligtomter ved Nordgård. Samfunnshus ved Skeismyrå.	middels
Kulturhistorien i landskapet	Bebyggelsesstrukturen med mindre bruk og noe gammel tunbebyggelse gir indikasjoner på at bebyggelsen opprinnelig har vært knyttet til husmannsplasser	Liten/middels
Kulturelle referanser	Ungdomshuset er en felles møteplass mange arrangement (UL Lekamøy)	Liten-middels
Romlig-estetiske forhold	Området har god veksling mellom bebyggelse, åker og mer naturprega engarealer. Ordberget utgjør en naturlig avgrensing og romlig forankring slik at delområdet framstår som en helhet. Husdyr på beite har stor betydning for landskapsopplevelsen i dette området	Middels - stor
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Ordinære årstidsvekslinger	liten
Jordbruk og utmark	Aktivt jordbruk med husdyrhold, men likevel noe preg av at arealer går ut av bruk og med tiltakende gjengroing.	middels
Byggevirkosomhet, transport	Noe forfall i bygningsmasse på gårdstun gir inntrykk av at deler av jordbruket er under avvikling	middels
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	Landformer og vegetasjon skaper en naturlig romlig avgrensing av delområdet, hvor gårdstun og annen bebyggelse er innordnet helheten	Middels - stor
Funksjonelle sammenhenger	Vekslingen mellom områder med myr/ god jorddybde og grunnlendte områder med sva og knauser setter fortsatt et vesentlig preg på området.	middels
Historiske sammenhenger	Tunstrukturen gjenspeiler gamle husmannsplasser	Liten - middels
Nøkkelelementer		
Naturskapte nøkkelelementer		
Menneskeskapte nøkkelelementer	Gårdstun med samlet bebyggelse	

Landskapskarakter

Enhetlig delområde med aktivt jordbruk og småskala og noe mosaikkaktig preg. Vekslinger mellom ulike former for arealdekke, bebyggelse og vegetasjonsutforming. Kantsoner rundt området er delvis velutvikla.

Til venstre: Grensa mellom gnr. 15 og g.nr 16 går langs denne gårdsvegen til Østby. Landskapsmessig er det få indikasjoner på at dette er to forskjellige gårder. Landskapsrommet avgrenses mer av løvskogvegetasjonen vest for gården

Til høyre: Fraflytta gårdshus i forfall. Slike bygninger er viktige uttrykk for historisk kontinuitet, og en potensiell ressurs i reiselivssammenheng til bruk til utleieformål.

Sårbare landskapselementer og sammenhenger

- Landskapskarakteren er knyttet til gårdstun og innmark innen en småskala landskapsramme. Nedlegging av bruk og fraflytting kan føre til landskapsmessig forfall.
- Husdyr på beite i det småskal landskapsrommet har stor opplevelsesverdi
- Gjengroing av områder som ikke er fulldyrka som følge av redusert beitebruk kan endre utsyn og opplevelsen av sammenhengene i landskapsrommet

Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning

- Sikre funksjonell og visuelle sammenhenger innenfor det samlede landskapsrommet
- Legge til rette for å kunne sikre bebyggelse som ikke er i bruk og utnytte dette i reiselivssammenheng.

Landskapskarakter – delområde 6 Hestbeitet – Klokkemarka		
Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Slette med svakt vekslende hellinger	middels
Vegetasjonsdekke	Veksling mellom områder med beitemark, småskog og myrlendt parti med lyng og vierkratt	Middels - stor
Arealbruk og bebyggelse	Inngjerdet beiteområde for storfe	middels
Kulturhistorien i landskapet	Tradisjonell beitemark, delvis med hagemarkspreg Overflatedyrka slåttemark i Klokkemarka	middels
Kulturelle referanser	Skoleveg til Botnet	liten
Romlig-estetiske forhold	Partier med åpen beitemark danner små rom mellom granplanter og lauvskogoppslag. Deler av området har preg av delvis åpen lyngheimark. Småskala variasjoner som har opplevelsesverdi.	middels
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Gjengroing er en pågående prosess i området	middels
Jordbruk og utmark	Området blir beitet med storfe og et visst beitepress reduserer gjengroingen	Middels/ stor
Byggevirkosomhet, transport	Ikke relevant	-
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	Området hører til et større beite og utmarksområde som skiller gårdsbebyggelsen på Leknes og Skei fra hverandre	Liten/ middels
Funksjonelle sammenhenger	Beite og overflatelydda mark viser at området består mye av grunnlendt mark og myr.	middels
Historiske sammenhenger	Tradisjonelt har området blitt slått og beitet	Middels/ stor
Nøkkelelementer		
Naturskapte nøkkelelementer		
Menneskeskapte nøkkelelementer		
Landskapskarakter		
Lauvskogsområde med mindre lommer av åpen beitemark i aktiv bruk. Området trer i seg selv lite fram i landskapet, men har en viktig avgrensende overgangsfunksjon. Danner avgrensing og innramming av innmarksarealene på gårdene Nordset og Nyheim.		

Til venstre: Oversikt over delområdet del av en større naturpreget skogs og naturområde mellom Botnet og Leknes. Bildet er tatt fra Ordberget

Til høyre: Et noe mer detaljert utsnitt som viser vekslingen mellom åpen beitemark og lauvskog i rask gjengroing.

Sårbare landskapselementer og sammenhenger

- Slik vegetasjonsbildet i dette området framstår, så skaper det en fin avgrensing og innramming av det åpne jordbrukslandskapet. Det bidrar også til å skape et mer lukket rom langs vegen mellom Skei og Leknes.

Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning

- Bør inngå i en skjøtselsplan med tanke på pleie av kantvegetasjon og beitehager

Landskapskarakter - delområde 7 Botnet

Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Delområdet heller slakt mot nord, delvis eksponert mot det åpne havet. Terrenget er småkupert langs en sentral forsenkning som i stor grad følger bygdevegen. I nordlige del trer bekkeløpet fra Skeismyrene fram som en buktende, uregelmessig linje i landskapet.	middels
Vegetasjonsdekke	Åker og engmark dekker det meste av området. Velutviklede kantsoner med lauvskogsvegetasjon og enkelte felt med gran og furuskog.	middels
Arealbruk og bebyggelse	Gårdsbruk og landbruksbebyggelse preger området. Enkelte fradelte bolighus. Åker og eng, i hovedsak fulldyrka mark, men med noen grunnlendte beiteområder innimellom.	Middels-stor
Kulturhistorien i landskapet	Botnet hører til Gnr 16, og brukene her var tidligere husmannsplasser under Skei.	middels
Kulturelle referanser	(Opplysninger foreligger ikke)	-
Romlig-estetiske forhold	Kontakten til storhavet er en vesentlig visuell kvalitet ved området. Bekkeløpet i nedre del av området mot sjøen er et viktig landskapselement som skaper variasjon i landskapsbildet	Middels/stor
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Området framtrer som stabilt i forhold til endringer i naturmiljøet	liten
Jordbruk og utmark	Aktiv jordbruksdrift med beitebruk er dominerende. Lite gjengroing og arealer ute av bruk. Gårdsbebyggelsen er jevnt over svært godt vedlikeholdt	Middels/stor
Byggevirksomhet, transport	Ikke et dominerende trekk ved landskapet, men som aktivt nærings- og bosetningsområde er det naturlig preget av ulike pågående tiltak.	middels
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	Bebyggelse og jordbruksdrift er samlet i den svake forsenkningen som strekker seg nordover mot Leknessjøen, innrammet av kantvegetasjon og skogsområder både mot vest og øst. God visuell kontakt til strandsonen og holmene utenfor	Middels/stor
Funksjonelle sammenhenger	Området består av både større og mindre bruksenheter. Flere mindre bruk gir forståelse av områdets utvikling fra husmannsvesenets tid. God tilgjengelighet og funksjonell kontakt til strandsona og små holmene i Leknessjøen	Middels/stor
Historiske sammenhenger	Tunplassering og delvis bebyggelse reflekterer områdets historiske funksjon	Middels
Nøkkelelementer		
Naturskapte nøkkelelementer		
Menneskeskapte nøkkelelementer		

Landskapskarakter

Aktivt jordbruksområde med veksling mellom større gårder og mindre bruk med røtter tilbake til husmannsvesenet. Spredt boligbebyggelse i området forsterker preget av området som en aktiv grend med allsidige aktiviteter. Landskapets nedsenkede form gir et samlende preg på området, hvor den visuelle kontakten til havet og Leknessjøen er av stor visuell betydning.

Til venstre: Utsikt mot havet fra delområdet Botnet. Sammenhengende preg av kulturreng og beitemark.

Til høyre: Nøkternt småbruk, representant for byggeskikken tidlig på 1900-tallet

Sårbare landskapselementer og sammenhenger

- Sikre det åpne preget for å bevare den visuelle kontakten til havet i nord
- Sikre åpent bekkeløp
- Bevare bygningsstrukturen i området

Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning

- Tilgang til strandsona gjennom beiteområdet
- Bebyggelsesmønster, enkeltbygninger og tun som bør sikres jfr SEFRAK-registeret.
- Begrense muligheter til fradeling til boligformål utenom eksisterende tun

Landskapskarakter - delområde 8 Botnahaugen		
Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Avrundet kolleform oppbrutt av små knauser og forsenkninger.	middels
Vegetasjonsdekke	Delvis lynghei i veksling med åpne beiteområder, lauvskog og plantet furu.	
Arealbruk og bebyggelse	Ulike driftsbygninger og annen landbruksbebyggelse, delvis skjermet i skogteiger. Tilkomstveg fra Botnet. Området er avgrenset i nord med høyt gjerde mot utmarksbeitet på Skeisnesset. Port til bruk for allmenn ferdsel ved Bossnesshaugen	middels
Kulturhistorien i landskapet	Tradisjonelt viktig slåttemark og innmarksbeite	Middels/ stor
Kulturelle referanser	(Opplysninger foreligger ikke)	-
Romlig-estetiske forhold	Et lukket og skjermet landskapsområde med mange små landskapsrom gjør området attraktivt i til rekreasjonsformål	Middels/ stor
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Moderat preg av gjengroing	Liten/ middels
Jordbruk og utmark	Rydding av krattskog, kombinert med beiting med kalver, holder beitelandskapet i hevd og tilgjengelig for ferdsel	Stor
Byggevirksomhet, transport	Nyere anlegg for husdyrhold, for tiden ammekyr	Middels/ stor
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	Overordna trevegetasjon gir viktig landskapsmessig avskjerming og avgrensing av flere andre delområder.	Middels/ stor
Funksjonelle sammenhenger	Utmarksgjerdet er et markert element som endrer oppfatninga av landskapet og regulerer bruken av det	Stor
Historiske sammenhenger	Tradisjonelt har området blitt brukt til slått og beiting	Middels
Nøkkelelementer		
Naturskapte nøkkelelementer		
Menneskeskapte nøkkelelementer	Grensegjerdet mot utmarka	
Landskapskarakter		
Delområdet bærer preg av å være et aktivt landbruksområde, med flere små, åpne rom med landbruksbebyggelse og beitemark. Tett skogvegetasjon skjermer for vind og vær mot storhavet. Utmarksgjerdet er et markert element som vil være styrende for utviklingen av landskapet framover		

Til venstre: Stemningsfulle små landskapsrom med beitende kalver, med vegetasjon som skjermer mot kraftig vind

Til høyre: Forbindelse til det store friluftsområdet på Skeisnesset gjennom porten på Bossnesshaugen.

Sårbare landskapselementer og sammenhenger

- Beitepreget i de små lommene mellom skogvegetasjonen

Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning

- Sikre tilgjengelighet og ferdselsmuligheter mellom Botnet og Skeisnesset
- Tynning i plantefelt med furu

Landskapskarakter - delområde 9. Skeismyrene		
Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Sammenhengende myrflate med små terrengvariasjoner	stor
Vegetasjonsdekke	Lyng og viervegetasjon, stedvis gjengroing med bjørk og andre løvtrær. Frøspredning av buskfuru	Middels-stor
Arealbruk og bebyggelse	Spredt beiting i dag	
Kulturhistorien i landskapet	Torvmyrene var verdifulle ressurser for torvtaking. Skeismyrene ble brukt fram til ca 1955. System av torvsjåer og transportveger	stor
Kulturelle referanser	Tradisjoner og fortellinger fra hvordan torvonnene foregikk Se A. Holand, notat om brenntorvtaking (udat.)	Middels - stor
Romlig-estetiske forhold	På myrene vil det store landskapsrommet med fjellformasjoner langt unna skape den fysiske avgrensingen. Samtidig vil oppslag av lauvskog redusere utsikt og skape nye avgrensinger	Liten-middels
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Myrene er i gjengroing, vegetasjonen endrer områdets karakter	Middels/stor
Jordbruk og utmark	Lite aktivitet i dag, bortsett fra et dyrkingsområde i sør vest	Liten/middels
Byggevirkosomhet, transport	Drenering av sørvestre deler av Skeismyra	middels
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	Myrområdene er delvis i gjengroing og hadde større utstrekning tidligere. Likevel gir eksisterende situasjon et godt innblikk i torvmyrenes utforming og landskapsmessige uttrykk.	middels
Funksjonelle sammenhenger	Sporene etter torvtaking og beitebruk er fortsatt synlige og forteller på den måten en viktig historie om lokalsamfunnets allsidige bruk av eget ressursgrunnlag.	middels
Historiske sammenhenger	Torvtakingsområdene er fortsatt synlige i terrenget. Den overordnede strukturen i hvordan torva ble stukket er mulig å lese ut av flybilder.	middels
Nøkkelelementer		
Naturskapte nøkkelelementer	Myrenes skiftende fargespill gjennom året	
Menneskeskapte nøkkelelementer	Det regelmessige mønsteret av torvtakingsplasser og transportveier	
Landskapskarakter		
Delområdet utgjør et myrområde som er siste rest av et større sammenhengende myrstrøk som strakk seg sør-vestover på Skei. som historisk har vært aktivt utnyttet til beiteformål, torvtekt til brensel og til å hente strø. Området er i dag nesten ute av bruk og preget av gjengroing med lauvskog.		

av

Til venstre: Myrflatene er utsatt for til dels kraftig gjengroing med lauvskog. De fuktigste partiene holdes likevel åpne slik at en får inntrykk av myrenes utforming og bruksegenskaper

Til høyre: Utsnitt fra flyfotografering av Leka (trolig fra 1960-tallet). Mønsteret av torvtaking vises godt som langsgående parallelle linjer

Sårbare landskapselementer og sammenhenger

- Myrflatene som landskapstype og kulturbiologisk system er i ferd med å endre karakter.

Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning

- Sikre myrområdet som kulturhistorisk og botanisk referanseområde
- Utarbeide plan for skjøtsel av vegetasjon, formidling av torvtekt og vedlikehold av torvveger

Landskapskarakter - delområde 10 Hålonda – Våttvika		
Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Sør-østvendt strandsone med hellende terreng mot svaberg og viker.	Stor/ middels
Vegetasjonsdekke	Grasmark, lyng og veksling mellom partier med lauvskog og barskog. Rik strandeng vegetasjon, orkideer på kalkrik grunn	Middels- liten
Arealbruk og bebyggelse	Til sammen fire mindre bruk, Hålonda Nedre og Øvre, Nordheim og Våttvika. Små slåttenger på innmark ved bebyggelsen. Enkelte spredte naust langs stranda. Grus veg fra Skei til Våttvika, parkeringsplass for turgåere på Skeisnesset. Kraftlinjer gjennom området. Nylig oppsatt gjerde for inngjerding av beiteområder	Middels- stor
Kulturhistorien i landskapet	En rekke gravrøyser, steingjerder, nausttufter med mer ligger som synlige spor i landskapet. Dokumentert på en utfyllende måte i Områdeplanen for kandidat område Skei og Skeisnesset. Utmarksgarden gikk tradisjonelt mellom Øvre Hålonda og de tre andre brukene. Gammel bebyggelse (tufter) og slåttemark på Våttviksletta	Stor- middels
Kulturelle referanser	Våttvikvegen er inngangen eller portalområdet til Skeisnesset.	Middels - stor
Romlig-estetiske forhold	Variert område med en rekke inntrykssterke natur- og kulturelementer som til sammen gir grunnlag for rike opplevelser Strandsonen er svært attraktiv med blankskurte svaberg med variert geologisk innhold	stor
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Strandsonen vil alltid være i endring som følge av bølgeslag og påvirkning fra vær og vind	Liten/ middels
Jordbruk og utmark	Området beites systematisk og planmessig med utgangarsau og mjølkekyr. Landskapet bærer preg av å være godt skjøttet.	Stor
Byggevirksomhet, transport	Det oppsatte gjerdet for å styre beitingen, er et betydelig landskapselement som i vesentlig grad preger området	Middels - stor
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	Strandsonen er et komplekst naturmiljø og viktig sammenbindende landskapselement	stor
Funksjonelle sammenhenger	Forbindelsen mellom bosetning, drift og tilgang/ bruk av sjøen vil i dette området kunne forklares og forstås på en lettfattelig måte	middels
Historiske sammenhenger	Systemet av gravrøyser viser betydningen av eksponering mot skipsleia og tilhørigheten til bosetningen i Skeiområdet. Sammenheng mellom beitebruk og tradisjonell utnytting av ressursene. De store steinmurene/ rydningsrøysene på Nordheim gir inntrykk av ressursknapphet og betydningen av å kunne nyttiggjøre seg av alt areal	stor

Nøkkelementer		
Naturskapte nøkkelementer	strandsona	
Menneskeskapte nøkkelementer	Gravrøyser, steingjerder	
Landskapskarakter		
Sør-østvendt strandsona med småbruk og tradisjonelle, småskal kulturlandskapselementer som innmarksteiger, steingjerder, gårdsbebyggelse, naust etc. Sammenhengende, tilgjengelig og visuelt åpen strandsona. Aktiv skjøtsel av landskapet er et framtreddende trekk ved området. Gjerde som omrammer vegen til Våttvika synliggjør den aktive kulturlandskapssettingen.		
  <i>Til venstre: Strandsona på Hållonda er lett tilgjengelig og attraktiv som turområde. Utsikt mot Hållonda, med Bakkaklubben som landemerke i bakgrunnen. Landskapet ved Våttvika er åpent, skjermet for vær og vind. Beiting med villsau/ storfe holder landskapet i hevd og øker attraktiviteten som friluftsområde</i> <i>Til høyre: Det store innslaget av kulturminner og tradisjonelle, småskala landskapselementer gjør at kontrasten til tekniske inngrep som kraftlinjer blir stor og svært synlig.</i>		
Sårbare landskapselementer og sammenhenger • Strandsona er sårbar for punktvis endringer knyttet til privatiserende byggetiltak • Våttviksletta og Våttvikodden. Synlige og markerte landformer og landskapselement. Omfattende gjerdetiltak kan skape vanskelige feller for rådyr og påvirke landskapets visuelle uttrykk		
Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning • Sikre strandsona som allment tilgjengelig friluftsområde • Vurdere kraftlinjetraseer og evt. jordkabling • Foreta en gjennomgang av det oppsatte gjerdet for å unngå "feller" for rådyr. F.eks ved vegen ned til Våttviksletta • Våttviksletta er planlagt restaurert for å få tilbake sitt slåttemarkspreg/ stor opplevelses og pedagogisk verdi mht formidling av kulturhistorie/ bosetningshistorie, landehevning, biologisk mangfold etc		

Landskapskarakter - delområde 11. Skeisnesset

Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Langstrakt fjellrygg som strekker seg nord-østover langs Lekafjorden. Småkupert landskap med vekslning mellom myrlendte forsenkninger og snaue knauser opp til 50moh.	Middels-stor
Vegetasjonsdekke	Dominert av lynghei, med myrdrag i forsenkninger, særlig i nordlige del av området. Noe innslag av ung bjørkeskog. Rikt botanisk innhold i gamle naturenger, dokumentert i skjøtselsplanen fra 2001	Middels-stor
Arealbruk og bebyggelse	Området er benyttet til beite for storfe. Tilrettelagt for ferdsel langs opparbeidede stier og enkelte grusveger. Oppdrettsanlegg for matfisk sør for Jakobsteinvika	middels
Kulturhistorien i landskapet	Omfattende samling av gravrøyser langs ryggen på østsiden av Skeisnesset. Den historiske bruken av landskapet til slått, beiting og andre former for høsting er godt dokumentert og synlig i landskapet.	stor
Kulturelle referanser	Tilrettelagt turområde med informasjon og opparbeidede stier, mye brukt til nærrekreasjon. Området er et viktig kjennemerke for Leka og har stor symbolverdi både historisk og som uttrykk for lokalsamfunnets aktive holdning til å holde landskapet ved like. Jakobsteinen er det knyttet samiske tradisjoner til. Historien om skipsforlis i Lekafjorden i 1928 (DS Europa, 454ft.)	Middels-stor
Romlig-estetiske forhold	Terrengryggen er et framtrædende og markert landskapselement som former hovedinntrykket av delområdet. Småskala landskapsrom mellom hauger og knauser skaper vekslning i landskapsopplevelsen. Utsikt til storhavet og tindeforformasjonene i Heilhornmassivet gir en usedvanlig stor romfølelse og inntryksstyrke.	Stor
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Gjengroing som følge av endrede bruksformer i landskapet er en kontinuerlig utfordring. Lauvskog er i ferd med å invadere tidligere åpne beite- og slåttemark	Middels/liten
Jordbruk og utmark	Skeisnesset blir holdt ved like gjennom en omfattende bruks- og skjøtselsplan basert på sambeiting storfe/sau og slått/ rydding lyngbrenning	Stor/middels
Byggevirkosomhet, transport	Lite, noe opparbeidede, grusede stier, en transportvei for traktor, brukt i tilsyn av beitedyr	liten
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	Sammenhengen mellom landskapsformer, vegetasjonsdekke og det storskala landskapsrommet med hav og høye fjell er sterkt og tydelig	Stor
Funksjonelle sammenhenger	Områdets naturlige forutsetninger, historiske utvikling og bruk i dag har en logisk og lett fattbar sammenheng. Knyttet til tilrettelegging for ferdsel, informasjon og skjøtsel	Stor/middels

Historiske sammenhenger	Gjennom beiting og aktiv skjøtsel på annen måte synliggjøres og holdes vedlike den nære sammenhengen mellom naturgrunnlag og ressursutnytting	Stor
Nøkkelelementer		
Naturskapte nøkkelelementer	Samspillet mellom landform, hav i vest og nord, og fjellformer i øst	
Menneskeskapte nøkkelelementer	Gravrøyser, mosaikk av beite og slåtteområder som nå holdes i hevd gjennom skjøtsel	
Landskapskarakter		
Skeisnesset framstår som en tydelig og særpreget landskapsform med en lett fattbar karakter, dannet av fjellryggen og møtet med hav og fjelltinder i et storskala landskapsrom. Områdets historiske betydning vises gjennom forekomst av et stort antall gravrøyser fra bronsealder. Skjøtsel av tidligere slåttemark, lyngheier og myrområder synliggjør det tradisjonelle jordbruket og utnyttningen av lokale ressurser. Historier knyttet til en rekke hendelser gjennom tidene understreker områdets sentrale plassering langs hovedferdselsveien langs kysten.		
  <i>Til venstre: Bronsealdergravrøysene i det åpne lyngheilandskapet på Skeisnesset er det fremste karaktertrekket ved dette området</i> <i>Til høyre: Skeisnesset er tilrettelagt for turgåing og mye bruk av lokalbefolkningen og tilreisende grupper.</i>		
Sårbare landskapselementer og sammenhenger • Samspillet mellom landformene, vegetasjonsdekket og driftsopplegget knyttet til landbruket • Gravrøyser og andre kulturhistorisk elementer kan være utsatt for slitasje fra ferdsel i området. • Gjengroingsprosessene er den største trusselen både mht opplevelse og næringsaktivitet (beitekvalitet)!		
Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning • Skjøtselsplanen som foreligger bør forankres til kommuneplanen • Tilrettelegging for ferdsel og begrensninger i forhold til omfang av bruk • Vurdere begrensninger på installasjoner i sjø (oppdrettsanlegg med mer) og utarbeide retningslinjer for framtidige tiltak i sjø • Viktig å prioritere skjøtselstiltak som bevarer det åpne preget!		

Landskapskarakter - delområde 12 Valan

Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning
Landskapets innhold		
Landformer	Lavtliggende strandflate, oppdelt av mindre tjern som tidvis oversvømmes fra havet.	stor
Vegetasjonsdekke	Myrlendte områder i veksling med lynghei og beitet grasmark. Noe løvskog med åpen beitekarakter.	middels
Arealbruk og bebyggelse	Hovedsakelig beiteområde for storfe gjennom hele sommersesongen. Enkelte naust.	Middels/ stor
Kulturhistorien i landskapet	Tradisjonelt brukt som beitemark og lyngslåttområde for brukene på Skei	middels
Kulturelle referanser	Hele området fredet som egg- og dunvær fra 1850(!) Fuglefredningsområde etablert i 1984.	middels
Romlig-estetiske forhold	Møtet mellom strandflate og storhavet utgjør en inntrykkssterk kontrast. Avgrensingen mot markerte knauser og rygger, delvis skogkledd i øst, forsterker romfølelsen og opplevelsen av den ubrutte horisonten mot nordvest.	stor
Endringsprosesser- og vedlikeholdsprosesser		
Aktive naturprosesser	Området er eksponert mot storhavet og vær, vind og bølgeslag endrer strandlinja gradvis	Middels/ stor
Jordbruk og utmark	Aktivt og systematisk beiting med storfe holder kulturpreget ved like og landskapet åpent. Tiltakende gjengroing, særlig i randsonen.	middels
Byggevirkosomhet, transport	Ikke merkbart	-
Sammenhenger og brudd		
Geografiske og romlige sammenhenger	Området framstår tydelig og med ubrutt sammenheng mellom hav, strandsone og bakenforliggende beiteområder og trevegetasjon. Overgangene er glidende og skaper stor romfølelse	Stor/ middels
Funksjonelle sammenhenger	God sammenheng mellom naturgrunnlagets forutsetninger og dagens arealbruk i form av storfebeite	middels
Historiske sammenhenger	Beiting, slått og annen høsting har lange tradisjoner	middels
Nøkkelelementer		
Naturskapte nøkkelelementer	Strandlinja, møtet mellom storhav og land. Fargespillet i vegetasjonen	
Menneskeskapte nøkkelelementer	Etablert fuglefredningsområde dekker det meste av delområdet	

Landskapskarakter

Strandflate med grasdekke og lyngvegetasjon, oppdelt av små poller og tjern. Noe bjørkeskog i avgrensingen mot den høyereliggende terrengryggen på Skeisnesset. Beitepreget formet av storfe er tydelig over hele området. Enkelte eldre naust, ellers er området lite preget av byggetiltak og andre inngrep. Stort innslag av sjøfugl, hekkeområde. Sterke kontraster mellom strandsone og hav og vekslende fargespill i vegetasjonen i området.

Til venstre: Lavtliggende myrområder, lynghei og vann eksponert mot det åpne havet. Området beites av storfe som hindrer gjengroing.

Til høyre: Fri utsikt fra Stranda ved Botnet mot sørgående hurtigrute på veg til å passere Skeisnesset. Store deler av området Valan er fuglefredningsområde (ikke ferdsel forbudt, men båndtvang hele året).

Sårbare landskapselementer og sammenhenger

- Området er viktig hekkeområde for sjøfugl. Etablert fuglefredningsområde med båndtvang for hund hele året

Vurderinger i forhold til kommuneplan og landskapsforvaltning

- Området bør i liten grad tilrettelegges for omfattende ferdsel.
- Eksisterende beitebruk bør fortsette og helst øke, for å holde kontroll med oppslag av busk og trevegetasjon. Beitebruken bør suppleres med målrettede ryddetiltak av kratt og skogvegetasjon, samt brenning av lyng. Vil bidra til å øke beitekvaliteten og sikre en ønsket kulturhistorisk forvaltning

4.4 Helhet og sammenheng

Ser en området Skei og Skeisnesset under ett, oppfattes det umiddelbart som sammensatt av flere områdetyper; Intensive jordbruksarealer og gårdstun, skog- og myrområder, lyngheier og strandenger, etc. Likevel er det en indre funksjonell sammenheng mellom det naturlige ressursgrunnlaget, kulturhistoriske elementer og strukturer, bebyggelsesmønster og landbruksdrift med et sterkt helhetspreg. Kontinuitet i driftsformer, landskapsmessig variasjon og kulturhistoriens tydelige framtrede gjør at man lett oppfatter og forstår landskapets sammenhenger i tid og rom. Dette har hatt betydning også for utvelgelsen av Skei- Skeisnesset som nasjonalt viktig kulturlandskap.

Selv om helheten er intakt og de historiske linjene i liten grad er brutt, er likevel landskapet sårbart og trenger å styrkes gjennom bevisst og målrettet planlegging. De fysiske rammene for analyseområdet (Skei) er i stor grad gitt av framtrede landskapsformer og vegetasjonsinnramming (se figur 15, kapittel 5.1.).

Avgrensingen må likevel leses og forstås i sammenheng med gårdene Husby og Leknes. Til sammen omfatter de det naturlige, overordnede landskapsrommet som er markert som område 1 på kartet i figur 1.

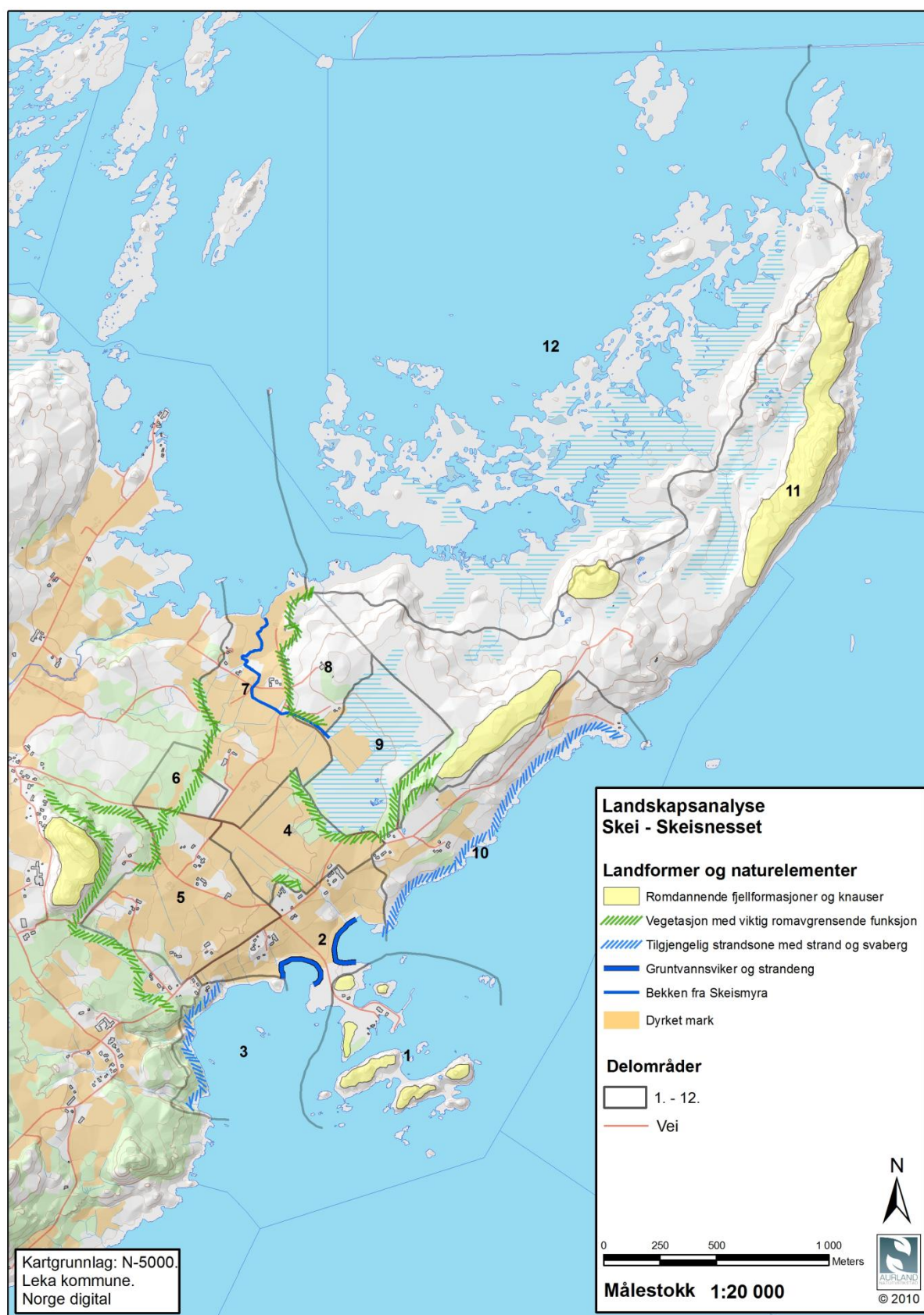
5 Særlig verdifulle natur- og kulturelementer

I dette kapitlet vil det bli gjort rede for elementer og strukturer som er viktige for landskapets karakter og som gjør landskapet lesbart (grunnlag for å forstå natur- og kulturhistorisk utvikling) og opplevelsesrikt. Det vil også være forhold som har stor betydning for stedets særpreg og identitet for lokalbefolkningen. Forholdene som her trekkes fram bør vurderes hvordan de kan sikres gjennom kommunens arealplanlegging (kommunedelplan og reguleringsplaner).

5.1 Framtrede landformer og naturelementer

Naturformer og landskapselement som er vesentlige for landskapskarakter, og derfor sårbare i forhold til endringer i driftsmåter og nye utbyggingstiltak.

Hovedformen i landskapet dannes av Skeisnesset og med forlengelsen over den fruktbare og oppdyrkede ryggen som avgrenses av den framtrede landformen Ordberget. Fra midtlinjen av denne ryggen skrår landskapet harmonisk ned mot strandlinja både på nord- og sørsiden. Dette "hornet" utgjør gården Skei, og ut fra denne fattbare og samlende landskapsformen, innordnes alle andre kjennetegn og særtrekk ved dette landskapet.

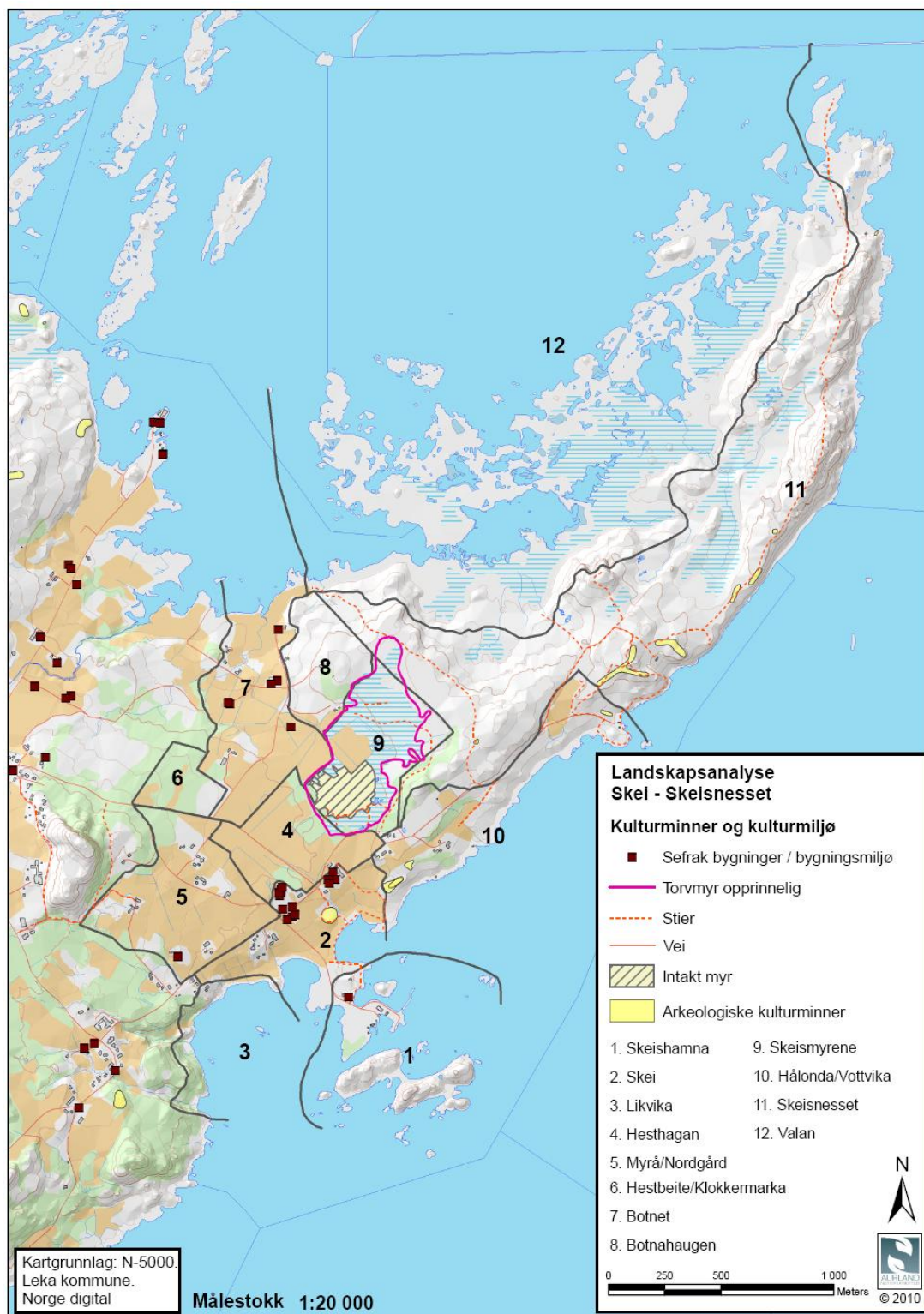
Figur 15. Viktige landformer og naturelementer som har stor betydning for landskapskarakter og særpreg i det utvalgte kulturlandskapsområdet.

Verdifulle landformer og naturelementer

Del omr	Lokalisering, funksjon og betydning
1	- Fjellknausene på Hamnaholmene. Viktige karaktertrekk ved området med romdannende funksjon. Forutsetning for å skape et attraktivt miljø for utvikling av Skeishamna
2	- Fjæreområder og strender i overgangen mellom Skeishamna og det tradisjonsrike jordbrukslandskapet på Skei. Karakteristiske og attraktive landskapsformer og viktig naturmiljø i samspill med Herlaugshaugen. Bør ikke bebygges/endres.
3	- Strandsone med intakte svaberg og strandformasjoner og god tilgjengelighet. Landformer og vegetasjonsbildet fungerer som attraktiv innramming og avgrensing av havnetilkomsten til Leka. Tiendburnesset er knyttet til dette naturmiljøet.
4	- Velutvikla randsonevegetasjon mellom dyrkamark og Skeismyra. Romavgrensende funksjon og biotop med rikt plante- og dyreliv. - Lite holt med lauvskog som skaper avgrensing og innramming av området ved Leka museum. Visuelt viktig bakgrunn når en kommer fra havna
5	- Ordberget, vest for delområde 5. Dominerende og avgrensende landskapsform som forbinder og skiller landskapsrommene knyttet til de tre gårdene Skei, Husby og Leknes.
5	- Randsonevegetasjonen langs dyrkamarka og Ordberget. Romavgrensing som gir en god visuell forståelse av gården Skei.
6	- Lauvskogområde i overgangen mellom Skei og Leknes. - Stor stein "kløftsteinen" markerer skillet mellom Skei og Skeisnesset
7	- Bekken fra Skeismyra. Delvis naturlig buktende bekkeløp. Viktig naturform med betydning for opplevelse og forståelse av landskapets historie.
8	- Lauvskog /furu som avgrensende randvegetasjon av bebyggelse og jordbruksarealene ved Botnet.
9	- Skeismyra. Området er i rask gjengroing, men viktig naturmiljø og element i forståelsen av sammenheng mellom ressursgrunnlag og levemåte.
10	- Strandsona langs Hålonda. Veksling mellom svaberg og rullesteinsstrender. Attraktive landskapsformer og naturfenomen med stor estetisk verdi. - Våttviksletta/ odden representerer en markert landform og landemerke sett fra innseilinga til Skeishavna.
10	- Skogvegetasjon som avgrensing mellom Skeismyra og det varierte kulturmiljøet på Hålonda.
11	- Fjellryggen langs Skeisnesset med konglomeratforekomster. Viktig avgrensende og romdannende landskapsform. - Ivarshallaren. Markert knaus med storslått utsikt over Skeisnesset. Viktig avgrensing mot delområde 12, Valan - Lauvåsene (36 – 37 moh) fungerer som viktige romavgrensende landformer. God utsikt over Skeisnesset og beiteområdet fra denne ryggen.
12	- Fuglefredningsområdet som dekker det meste av delområdet, har også særlig verdifulle og sårbare landskapsformasjoner med urørte strandflater, beita strandenger og små tjern

5.2 Kulturhistoriske elementer og strukturer

I det følgende gis en oversikt over sentrale kulturminner og andre landskapselementer og strukturer med kulturhistorisk betydning for å forstå stedets historie og utvikling fram til i dag. De nevnte forholdene bør i særlig grad sikres i kommuneplanleggingen. (NB Når det gjelder historiske bygninger, er bare et lite antall synliggjort i kartet. Heller ikke SEFRAK-registeret er à jour).

Figur 16. Oversikt over nøkkelementer i landskapet knyttet til kulturminner og kulturmiljø

Verdifulle kulturhistoriske strukturer og elementer

Delomr	Lokalisering, funksjon og betydning
1	- Havna har vært i bruk i uminnelige tider. Landskapsformene og mulighetene for finne le for de fleste vindretninger, gjorde havna svært viktig også for kystfisket langt opp i vår tid. Havna er en nøkkel til å forstå bosetningshistorie og næringsutvikling på Leka gjennom historien. - Sefrak –registrerte bygninger med antikvarisk og potensiell historiefortellende verdi
2	- Herlaugshaugen, unik i historisk dokumentasjon og betydning. Størrelse og plassering i landskapet gjør haugen til et betydelig landemerke og sentral premiss for forvaltning og utviklingstiltak i dette delområdet. - Tunutforming og bygningsmasse på bruk nr 1, Skei har stor antikvarisk, estetisk og historiefortellende betydning. - Bygningene knyttet til Vertshuset bidrar til å forstå videre utvikling av gårdsbebyggelsen etter utflytting fra fellestunet. (Leka bygdemuseum ble etablert ca 1960 og bygningene som hører til museet er flyttet fra gnr 16/9) - Vegen som går parallelt med strandlinja mellom Skei og Husby har en særlig viktig historisk funksjon.
3	- Historisk funksjon og fortellinger knyttet til Likvika og Tiendburnesset viktig del av den samlede historiske fortellingen om Skei-området - Husbysjøen med Leidangsnaustet (1200-tallet), samt flere andre nausttufter, trolig tilbake til vikingtid.
4	- Hesthagan med hagemark/beitehage var den eneste skogteigen av noe format fram til 1970-tallet (jfr flyfoto, figur 17).
5	- En registrert Sefrak-bygning med potensiell kulturhistorisk verdi. Trolig flere eldre bygninger som ikke er registrert (Peggystua og Oddmundhuset) - Områdets småskalapreg og gårdstunene er med å forklare utvikling av bosetning og ressursbruk på Skei.
6	- Tradisjonell beitehage i et område tilvokst av lauvskog.
7	- Tradisjonell småbruksstruktur preger deler av området. Flere registrerte Sefrak-bygninger på gårdstun, (samt noen ikke registrerte)
8	- Beitehagen på Botnahaugen er omgitt av skog, og har verdi som en sjelden landskapsutforming på Skei
9	- Historien om torvonna og bruk av torv til brensel og strø bærer fortsatt synlige spor ved uttaksplasser i myrene og transportveger.
10	- Delområdet har en rekke gravhauger /røyser, i tillegg til andre kulturminner som steingarder, rydningsrøyser, tradisjonelle naustmiljø og tufter, etc. Dokumentert i Områdeplan for Skei-Skeisnesset - Våttvika, godt bevart tradisjonelt våningshus og kulturmiljø - Våttviksletta med gammel slåttemark og tufter etter eldre tun/ gårdsbebyggelse (middelalder) og nausttuft (vikingtid?)
11	- En rekke gravrøyser registrert og dokumentert utover langs fjellryggen som er eksponert mot Lekafjorden og skipsleia. - Sammensetningen av ulike former for kulturmark, lynghei, slåtteenger, beitemark etc, dokumentert i egen skjøtelsesplan
12	- Tradisjonelle naustbygg med visuell og historisk verdi - Bruk av området til slått og beiting, dokumentert i skjøtelsesplanen for Skeisnesset.

5.3 Kulturelle referanser/ identitetsverdi

Begrepet kulturelle referanser knytter seg til både den visuelle, funksjonelle og historiske dimensjonen ved landskapet, men ikke til det fysiske innholdet. Det referer seg mer til den erfaringsbaserte kunnskapen og identiteten som knyttes til bruk av landskapet, og til de historier og fortellinger som er felles for stedet.

Følgende forhold er avdekket som viktige i arbeidet med denne landskapsanalysen, og bør vurderes i forhold til mulige tiltak i kommuneplanleggingen;

Viktige kulturelle referanser og betydning for felles identitet	
Del omr	Lokalisering, funksjon og betydning
1	- Skipsleia gjennom Lekafjorden. Leka sin sentrale plassering ved "hovedveien"
2	- Herlaugshaugen, som et viktig nasjonalt symbol, og historiene knyttet til personer og landskap på Leka, kjent fra sagalitteraturen - Vegkrysset ved vertshuset, som tidligere var mye brukt som møteplass
3	- Likvika og tilknytningen til kirka og kirkegården.
4	
5	- Ungdomshuset på Skei som felles møteplass for arrangementer gjennom året.
6	- Skolestien
7	- Det åpne utsynet i landskapet fra Botnet mot sjøen, Valan og Leknesvika
8	
9	- Kunnskap om torvstikking og bruk av torv til brensel. Kunnskapen blir formidlet i terrenget (Skeisnesset) og er et viktig historisk særtrekk ved Lekasamfunnet
10	- Restaureringsprosjektet knyttet til steingard ved Nordheim - Våttvikvegen som forbindelseslinje og portal til Skeisnesset. Kulturstien starter i dette området og det er tilrettelagt med informasjon og parkering. Innfallsporten ved Våttvika , portal til nettet. - Det åpne utsynet fra Lauvåsene "Nessahallen", samleplatsen for storfe. - Våttvikodden/ sletta er en mye brukt møteplass om sommeren for lokalbefolkningen
11	- Stisystemet og informasjonsopplegget på Skeisnesset, både kulturhistorie og geologi - Det åpne utsynet ved gravrøysene, synliggjør lange historiske linjer - Skjøtselsarbeidet og betydningen av dugnadsinnsats og engasjement. - Historier knyttet til skipsforlis (D/S Europa, 1928)
12	- Egg og dunvær, samarbeid med SNO om skjøtselsarbeid

5.4 Tilgjengelighet, rekreasjon og friluftsliv

Skei og Skeisnesset representerer et arbeidslandskap, hvor tilgjengelighet til ressursene og hensiktsmessige transportveier alltid har hatt en viktig betydning. Stier og veger har både en kulturhistorisk forklarende og fortellende funksjon, samtidig som de er en ressurs for tilrettelegging for allmenn ferdsel i dag.

I tillegg har en også systemet av ferdselsveier som tok utgangspunkt i den enkelte gård og klyngetun, hvor veger og stier knyttet den sammen med andre gårder, tingplass, kirke, havn og andre fellesfunksjoner i lokalsamfunnet. I forhold til Skei og Skeisnesset vil det være naturlig å vurdere dette i sammenheng med Husby og Leknes.

Skei er også et aktivt jordbrukslandskap i dag, med planteproduksjon og husdyrhold. Dette kan kreve oppgradering av eksisterende driftsveger. Som et utvalgt nasjonalt kulturlandskap, bør slike tiltak også vurderes i sammenheng med tilrettelegging for allmennheten.

Figur 16 viser veier og stier i det utvalgte kulturlandskapsområdet, slik de forekommer i dag.

Eksisterende og potensielle stier og ferdselsforbindelser med betydning for rekreasjon og friluftsliv	
Del omr	Lokalisering, funksjon og betydning
1	- Veiforbindelsen mellom havna og bygda snor seg i dag rundt fjellknausen Karihaugen, mellom Prysodden og Krestiansodden. Denne linjeføringen gir en god landskapstilpassing, samtidig som veilinen gir en optimal opplevelse av møtet med det historiske jordbrukslandskapet som "åpenbarer" seg på Skei. Det er viktig å beholde veglinjen slik den er i dag
2	- Det er i ferd med å bli tilrettelagt et stinett fra mellom det gamle tunet på Skei, forbi Herlaugshaugen og langs stranda mot Skeishavna. Stien fanger opp et viktig ferdselsbehov, og bør kunne knyttes sammen med en mulig merket løype langs strandsona nordover mot Våttvika.
3	- Det er ikke tilrettelagt for ferdsel i området i dag. Det kan vurderes en stiforbindelse fra Prysodden, over Tiendburnesset, gjennom Likvika til Husbysjøen og opp langs bekken til vegen ved Husby. (Dersom hele strekningen skal være tilgjengelig ved flo sjø, må det trolig stedvis legges ut tråkkstein langs stranda).
4	- Den gamle vegen mellom Skei og Leknes går i åpent lende gjennom fulldyrka eng. Ingen tiltak
5	- Fra krysset ved Vertshuset går det en eldre kommunal veg som forbinder flere mindre gårdsbruk med variert landskap, små åkerteiger, beitehager og gårdsbebyggelse. Vegstrekningen er godt forbundet med det tradisjonelle kulturlandskapet, og bidrar til en god helhetsopplevelse. Vegens tilknytning til bygdemuseet og ungdomshuset øker brukspotensialet.

6	- Delområdet består av både åpen beitemark, myr og skog. Beitemarka er attraktiv i rekreasjonssammenheng. Det er et potensial for å knytte en sti gjennom området til tilgrensende beiteområder under gnr. 15 Leknes. Initiativ til dette bør i så fall skje gjennom grunneierne. - Den gamle skolestien gikk fra Stranda/ Botnet via Klokkarmarka til Leknes skole og Ordberget
7	- Veggen gjennom delområdet følger landskapets topografi og historiske grenselinjer, og forbinder gårdsbruk og annen bebyggelse. Attraktiv turvei med vidt utsyn over Leknesvika og skjærgården utenfor. God tilgjengelighet til strandsona. Viktig forbindelse med turstier på Skeismyra, Valan og Skeisnesset.
8	- Attraktive åpne beitehager mellom tettplantet furuskog. Trolig ikke behov for tilrettelegging av stier.
9	- Skeismyra har tradisjonelt hatt en rekke torvveier ut til gårdene. Noen av disse er intakt. Opplevelsesverdien av Skeismyra som et "indre stille rom", omslutta av skogvegetasjon er stor, i sær som kontrast til det åpne og ofte vindutsatte landskapet på Skei og Skeisnesset. En egen rundtur i området bør kunne skiltes og legges til rette med informasjon, med utgangspunkt i driftsvegen øst for Hesthagan.
10	- Veien til Våttvika og Skeisnesset er for det meste gjerdet inn på begge sider. Porter og kartinformasjon om tilgjengelige stier kan være aktuelt. - Forbindelsen langs stranda ved Hålandlandet til Våttvika har stor opplevelses- og rekreasjonsverdi, og bør merkes, tilrettelegges. Avklare i forhold til beitebruk med sau. - Sti over Lauvåsene, forbindelse til traktorvegen ved Våttvika (kontrastrikt område)
11	- Det er etablert et godt system av opparbeidede stier og tilgjengelige driftsveier på Skeisnesset. Eventuell supplering og sammenbinding av stier bør vurderes i skjøtselssammenheng.
12	- Ikke aktuelt med tilrettelagte stier og turveier av hensyn til fuglefredningsområdet.

6 Landskapshensyn i kommuneplanleggingen, oppsummering

For det utvalgte kulturlandskapsområdet, vil det være et mål å fremme tiltak som i størst mulig grad synliggjør og holder ved like historiske brukstradisjoner og kulturminner, samtidig som man ivaretar estetiske, kunnskapsmessige og biologiske verdier. Det er ikke gitt at ett avgrenset tidsbilde i de historiske utviklingsprosessene skal være gyldig for hele Skei og Skeisnesset. Både en historisk "riktig" opplevelse av landskap med gravrøyser, og et landskap fra omstillingene i landbruket på slutten av 1800-tallet, et landskap slik det framsto for en til to generasjoner siden (etter 1945), og landskapet i dag, vil styrke opplevels- og formidlingsmulighetene. Figur 17 gir et interessant innblikk i landskapssituasjonen for 50 år siden – et landskap mange som fortsatt er aktive i landbruket har vokst opp med.

Forvaltning og utvikling i det utvalgte kulturlandskapet kan heller ikke ses isolert fra resten av Leka. I første rekke gjelder det å sikre tradisjonelle strukturer som gjør kulturhistorien tilgjengelig for folk lokalt og besøkende. Det innebærer blant annet at mye av nye byggetiltak rettet mot reiseliv og servicetilbud bør lokaliseres til andre områder på øya.

Figur 17. Flybilde fra ca 1960 over gnr. 16/2Skei, mot Skeismyrene og Valan. Landskapet er nesten uten trevegetasjon. Torvsjøene på Skeismyra vises godt. Bildet vil kunne danne grunnlag for en viktig diskusjon om hvilket landskapsuttrykk en ønsker å bidra med i området i dag. (Foto utlånt av Per Otto Furre).

6.1 Skjøtsel av landskap

6.1.1 Forvaltningsmål for det utvalgte kulturlandskapsområdet

Overordnet forvaltningsmål: (jfr. Nasjonale retningslinjer for utvalgte kulturlandskap):

- *Nasjonalt referanseområde*
- *Utstillingsvindu for landskap med intakte natur- og kulturhistoriske kvaliteter.*
- *I tillegg kan det legges inn et mål om at området skal forvaltes på en slik måte at det fortsatt skal være mulig å drive et bærekraftig landbruk som sikrer bosetning og trivsel i lokalsamfunnet.*

Dette stiller strenge krav til de aktivitetene og tiltakene som kan foregå i området, samtidig som en skal bestrebe seg på å finne praktiske og funksjonelle løsninger på behovene for tidsmessig landbruksdrift, tilgjengelighet for besøkende, og informasjon.

Det er tatt initiativ for å utarbeide miljøplan, trinn 2 for alle brukene i det utvalgte kulturlandskapet Skei- Skeisnesset. Egen miljøplan vil bli utformet som søknad for hvert enkelt bruk. Innleid konsulent vil ha et ansvar for å følge opp hvert grunneier i forhold til søknad. Det vil her være viktig å se sammenhenger på landskapsnivå for hele det utvalgte kulturlandskapsområdet.

Helhetlig skjøtelsesplan for området, som nedfelles i miljøplaner, trinn 2 for alle gårdsbruk i drift.

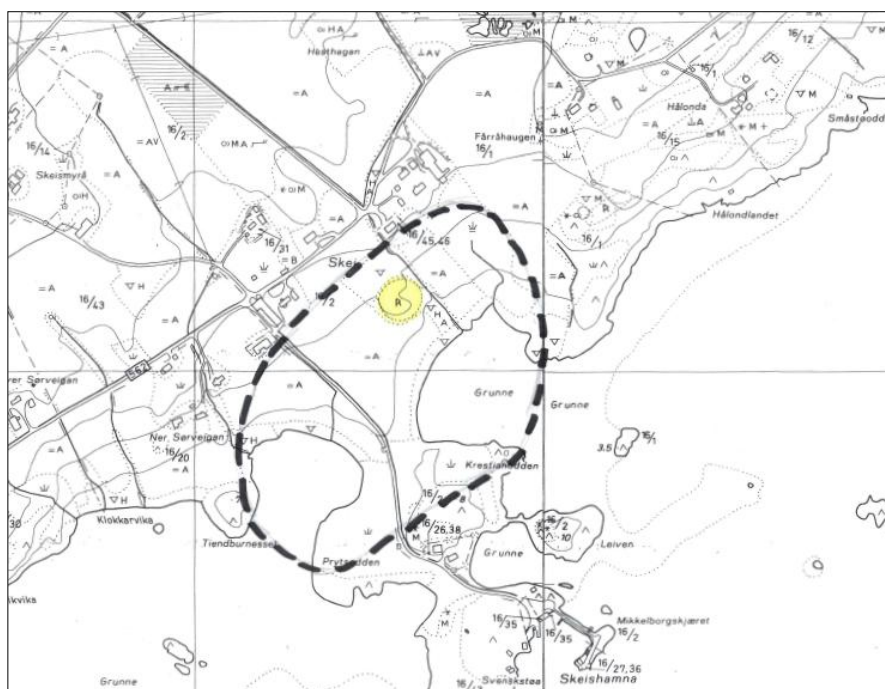
Skjøtelsesplanarbeidet kan ha tre siktemål;

- a) **Restaureringsskjøtsel** for å sikre kulturbiologiske verdier. (Vil blant annet bygge på utarbeidet skjøtelsesplan for Skeisnesset, Nilsen og Fremstad 2000.)
- b) **Pedagogisk skjøtsel** for å synliggjøre eller anskueliggjøre tradisjonelle strukturer og elementer som ikke lenger eksisterer. For eksempel vegetasjonsbelter med busker/trær langs viktige grenselinjer, fristilling eller planting av enkelttrær på steder hvor det er dokumentert tidligere viktige kulturminner eller hendelser etc. Kan brukes som referansepunkter i en natur- og kulturhistorisk guide for Skei og Skeisnesset.
- c) **Estetisk skjøtsel**, innebærer blant annet tilplanting av kantvegetasjon, vegetasjonsinnramming av gårdstun , treslagskifte i granplantefelt, åpning av siktlinjer for visuell kontakt mellom viktige landskapselementer, utsikt til sjøen, etc.

6.1.2 Landskapsretta tiltak

- Fremme en skjøtsel som bidrar til å ivareta og synliggjøre sammenhengen mellom de tre gardene Skei, Husby og Leknes i det overordnede landskapsrommet. Dette innebærer i første rekke å bevare et vegetasjonsskille mellom de tre gårdene sitt landskapsrom og ta landskapshensyn ved planlagte byggetiltak i overgangssonene mellom gårdene.
- Sikre tradisjonelle, meningsbærende strukturer i landskapet, f.eks grenselinjer, mønstre etter torvtakingssystemer i myrene (jfr flybilde), bebyggelsesformer og plasseringer, inkl naust og utmarksbygninger. Fradeling til boligformål på gårdene bør skje tilnyttet eksisterende tunmiljø, og bebyggelsen må tilpasses eksisterende dimensjoner og bygningsmessige kvaliteter.

- Bevare og styrke romdannelsene som oppstår mellom ulike former for arealdekke og arealbruksmønstre, for å synliggjøre mangfoldet og mosaikkpreget i det tradisjonelle kulturlandskapet. For eksempel overgangene mellom lyngheier og, myrområder, tradisjonell kulturmark med beite og slåttenger, strandsone og overgangen mot bakenforliggende beitemark, overgangen mellom gårdstun og kulturmarka som omgir det.
- Framheve spesielle landskapsfenomen som er viktige for særpreg og identitet. For eksempel holde skogtilveksten rundt Ordbjerget ned, slik at fjellknausen fortsatt er godt markert og synlig. Planting av nye enkelttrær på strategiske plasser i landskapet kan i enkelte tilfeller også være et egnet tiltak for å styrke lesbarhet og historisk forankring. F. eks ved vegkryss eller andre møteplasser som folk har hatt et forhold til. Et aktuelt sted kan være å markere avgrensingen av tunet til gnr 16/2, hvor store deler av bygningsmassen i dag er borte.
NB! Dette må imidlertid balanseres mot hensyn til å fremme en skjøtsel som er rettet mot å redusere og styre gjengroing i et landskap som tidligere var uten trevegetasjon, jfr flybildet i figur 17.
- Sikre det åpne landskapsrommet rundt Herlaugshaugen (jfr skissert avgrensning i figur 18). Nye tiltak bør ta sikte på å styrke sammenhengene mellom den imponerende gravhaugen og det åpne landskapsmiljøet. Havneområdet (Skeishavna) vil utvilsomt tjene på at det blir utviklet og gjennomført en helhetsplan for området. Fra et landskapsperspektiv bør en være varsom med å legge til rette for hytter og annen bebyggelse nord for Karihaugen. Slike tiltak vil lett kunne virke negativt inn på landskapsopplevelsen og helhetspreget som er viktig å ivareta og styrke i landskapsrommet som omgir Herlaugshaugen. Fra et landskapsperspektiv bør det derfor ikke bygges hytter nord for Karihaugen.
En bør også være varsom med å opparbeide landskapsmiljøet rundt Herlaugshaugen ved å introdusere nye elementer som trekker, steinsetninger og ramper langs strandsonen nedenfor haugen, informasjonssenter etc.
Videreutvikling av sti med universell utforming fra veien ved tunet på Skei rundt haugen og videre til Skeishamna bør likevel kunne gjennomføres.

Figur 18 Stiplet linje antyder det primære området rundt Herlaugshaugen som bør holdes fritt for nye byggetiltak og installasjoner som kan virke på opplevelsen av landskapsrommet som omgir det viktige kulturminnet.

- Plan for opprydding av luftledninger. Det er i dag et utall av luftspenn med ledninger på kryss og tvers. Ved utskifting/ fornying bør disse kables og legges i bakken. Langs kraftgater gjennom skogholt bør kantsonene mykes opp for å unngå den sterke visuelle effekten av rette uthogde linjer gjennom skogvegetasjonen.

6.2 Eksisterende bebyggelse og ny næringsutvikling

Det finnes flere eksempler på tradisjonell gårdsbebyggelse innenfor det utvalgte kulturlandskapsområdet som er ute av bruk og i forfall. Med bakgrunn i SEFRAK-registeret og supplerende registreringer, foreligger det en dekkende oversikt over viktige eldre bygninger på Gnr 16, Skei.

I landskapssammenheng utgjør bygninger i forfall et antikvarisk problem, men det har også stor betydning for selve landskapsopplevelsen. Bygninger i forfall påvirker oppfatningen av hele landskapsområdet, og vil i mindre grad trekke folk til stedet.

Restaurering av bygninger som ikke lenger har en praktisk funksjon, vil ofte utgjøre en kostnad som ikke den enkelte ser seg i stand til å bære. Et mulig tiltak kan være at det gjennom Grendelaget eller annen felles organisasjon, dannes et selskap som kan få langsiktig disposisjonsrett til bygninger og stå for oppussing og utleie i reiselivssammenheng.

6.3 Tilrettelegging for tilgjengelighet og informasjon

6.3.1 Møteplasser og knutepunkt.

Skeishamna er det naturlige knutepunktet for all ferdsel til og fra Leka. Det er under utvikling et stedsutviklingsprosjekt for havneområdet. Arkitektfirmaet Arkideco la i februar 2010 fram en rapport for en rekke utviklingstiltak, ny hurtigbåtkai, bygging av boliger, utleiehytter rundt Karihaugen, informasjonssenter, stier med universell utforming etc. Dette prosjektet er et viktig strategisk tiltak, med stort betydning for hele Leka. Informasjonstiltak for besøkende til Leka bør vurderes tilrettelagt på to nivå;

- a) Generell informasjon om Leka og ulike tilbud som finnes rundt om på øya. Denne type informasjon vil passe godt inn i havneområdet, slik det er foreslått.
- b) Informasjon om det nasjonalt utvalgte kulturlandskapet Skei og Skeisnesset. Denne type informasjon vil være mer omfattende og med større detaljeringsgrad, og krever mer fokus på plassering og utforming. Ut fra en samlet vurdering, bør et slikt informasjonspunkt kunne lokaliseres i området ved krysset hvor Leka bygdemuseum og vertshuset er samlet. Parkering for turistbuss og privatbiler kan på en enkel måte opparbeides på flatene vest for museet. Effektene av dette grepet kan være mange, eksempelvis:
 - Det kan bidra til en fornyet satsing på museets bygninger og gjenstandsamling.
 - Det kan etableres et informasjonsopplegg knyttet til Herlaugshaugen og saga-fortellingene fra Leka.
 - Nye bygninger kan om mulig utformes og plasseres på en måte som styrker forståelsen av bnr 2 som et viktig gårdstun på Skei.
 - Stedet vil kunne bli et knutepunkt for tilrettelagte tematiske ferdselsruter i det utvalgte kulturlandskapsområdet
 - Sykkelutleie for turer rundt hele øya.

Figur 19. Herlaugshaugen og bygningsmiljøet knyttet opp mot vegkrysset ved Vertshuset og museet. Dette området har potensial til å bli utviklet til et informasjonsknutepunkt for det utvalgte kulturlandskapsområdet

6.3.2 Ordberget – et sted for landskapsfortellingen om Skei og Skeisnesset?

Fra dette punktet har en ubegrenset utsikt over hele det utvalgte kulturlandskapsområdet. Det gir spesielle muligheter for formidling av landskapet. Området i seg selv bør bevares mest mulig naturpreget, men skjøtsel er viktig for å unngå tilgroing av trevegetasjon på toppen, den bør være synlig.

Det kan etableres og opparbeides sti/turvei opp til toppen fra skoleområdet. Om mulig bør denne turveien være universelt utformet. På toppen kan det etableres et fast informasjonsopplegg som gir opplysninger om de landskapselementer og landemerker som er synlige. Eksempelvis tekst og retningsangivelser preget inn i buede glassvegger hvor landskapet vises igjennom.

6.3.3 Stier

Det er allerede i dag et godt nettverk av veger og stier som egner seg til vanlig turgåing. Nye, aktuelle tilrettelagte og merkede løyper kan være;

- Langs Hålandastranda til Våttvika.
- Fra Karihaugen til Tiendburnesset, Likvika og Husbysjøen
- Langs grensa mellom delområde 11 og 12, fra ytre del av Skeisnesset, til Bremnesbekken ved Stranda og videre til veien mellom Leknes og Bryggenesset (Leknessjøen).

6.3.4 Skilting og informasjon

Flere stier er i dag opparbeidet med informasjon om natur- og kulturhistoriske forhold. Informasjonen er lett tilgjengelig og konsentrert i formen og representerer et godt utvalg av nøkkelopplysninger og kulturhistorie, natur og landskap på Skeisnesset.

Videreutvikling av informasjonstiltakene kan omfatte følgende;

- Tematiske turer langs stier med sammenfallende farger på kart og merkepåler i terreng. For eksempel "Brenntorvstien" eller "Strandsona som økosystem og næringsressurs" etc.

- Nummerering av informasjonspunkt i terreng og henvisning til Informasjonsbrosjyrer, mobiltelefoninformasjon etc.
- Det bør kunne legges til rette for informasjon på Ordberget. F.eks stedsnavn og historiske bilder montert på gjennomskjinnelige pleksiglasskjermer hvor dagens landskap vises gjennom.

6.4 Samlet strategi for tilrettelegging og utvikling på Leka

Som en overordnet premiss for utvelgelsen av Skie og Skeisnesset som nasjonalt kulturlandskap, er kravet om at "området skal framstå som et godt ivaretatt jordbrukslandskap, med minst mulig grad av forstyrrende moderne inngrep eller påvirkning i seinere tid" (utdrag fra rapporten "Utvalgte kulturlandskap i jordbruket, 2007). Det innebærer blant annet en restriktiv praksis i forhold til lokalisering og utforming av ny bebyggelse.

Reiseliv er et viktig satsingsområde for næringslivet på Leka. Statusen som utvalgt kulturlandskap gjør Skei og Skeisnesset til en viktig attraksjon som trekker nye besøkende til øya. En rendyrking av tiltak rettet mot skjøtsel av det kulturhistoriske innholdet og generell pleie av kulturlandskap og gårdsmiljø, gis det lite rom for omfattende utbyggingstiltak i strandsone eller utmark. Unntaket vil være Skeishamna, som bør utvikles til flere bruksformål enn i dag, forutsatt at viktige landskapsformer ivaretas, og at den visuelle avgrensingen mot Herlaugshaugen og jordbrukslandskapet ivaretas og evt styrkes.

Samtidig vil lokalsamfunnet på Skei også være avhengig av at det legges til rette for næringsutvikling på Leka. Det innbefatter blant annet etablering av nye hytteområder med tomter for salg. I landskapsanalysen er det gjort rede for områder hvor det ut fra et landskapssynspunkt, kan være egnet å legge til rette for hyttebygging. Det må understrekes at evt. plassering av nye hytteområder gjennom reguleringsplan, krever ytterligere detaljanalyser for å sikre viktige landskapsverdier.

7 Kilder

Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren (2010). Landskapsanalyse. Framgangsmåte for vurdering av landskapskarakter og landskapsverdi. Versjon februar 2010

Nilsen Liv S. og Eli Fremstad (2000). Skjøtselsplan for Skeisnesset, Leka, Nord-Trøndelag. NTNU, rapport botanisk serie 2000-1.

Prestvik T. (udat). Lekas geologi, notat 12s. Geologisk institutt, NTH Trondheim.

Puschmann O. (2005). Nasjonalt referansesystem for landskap. Beskrivelse av Norges 45 landskapsregioner. NIJOS rapport 10/2005

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (udat.). Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Områdeplan for kandidatområdet Skei og Skeisnesset i Leka kommune. 70s

I tillegg er et stort tilfang av kart og skriftlig materiale gjort tilgjengelig av Leka kommune

